

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Diplomová práce

**Úprava postavení nezletilců a mladistvých v
soudním procesu**

Silvie Nosková

© 2009 ČZU v Praze

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Úprava postavení nezletilců a mladistvých v soudním procesu" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15.4.2009

Poděkování

Rád(a) bych touto cestou poděkovala JUDr. Bohumíru Štědroňovi LL.M. Ph.D. za odborné vedení a rady při zpracování bakalářské práce. Zároveň děkuji opatrovnickým soudkyním na Obvodním soudu pro Prahu 4, zvláště JUDr. Michaela Přidalové a JUDr. Janě Veselé za jejich ochotu při poskytování potřebných podkladů a také Veronice Krocové za její nezjištnou pomoc.

Úprava postavení nezletilců a mladistvých v soudním procesu

Change the status of minors and adolescents in a trial

S o u h r n

Tato diplomová práce se zabývá opatrovnickými soudy, jejich prací, funkcí, předmětem úpravy. Náplní opatrovnických soudů je především úprava postavení u nezletilých dětí a mladistvých. Nejedná se ovšem jen o tyto, ale také náplní těchto soudů je také zbavování, omezení či navrácení způsobilosti k právním úkonům.

V teoretické části jsou vysvětleny nejzákladnější pojmy, se kterými je opatrovnický soud spjat. Bez výkladu těchto pojmů je obtížnější porozumět práci opatrovnických soudů.

Dále jsou v této části zde uvedeny a vysvětleny nejrozšířenější příklady rozhodování opatrovnických soudů, jako např. výživné spolu s příslušnými paragrafy, podle kterých se jednotlivé případy posuzují.

V praktické části se pak tato práce již zaměřuje na nejrůznější případy podle praxe. Byly vybrány nejen zajímavé případy, ale také ty nejrozšířenější typy, které se vyskytují v práci opatrovnického soudu nejhojněji. Případy, které jsou uvedeny v praktické části, jsou vybrány ze skutečných případů proběhlých u Obvodního soudu pro Prahu 4. Tyto jsou s ohledem na ochranu osobních údajů účastníků řízení velmi zobecněny tak, aby nebyla možnost identifikace účastníků, ale také, aby bylo možné dobře ukázat práci soudů.

Summary

This thesis deals with guardianship courts, their work functions, subject to adjustments. The main custodial court is change the position of minors and adolescents.

It is not, however, only those, but also the activities of these courts is the removal, reduction or return of legal capacity.

The theoretical section explains the most basic terms, which is linked guardianship court. No interpretation of these terms is difficult to understand the work of custodial courts.

Furthermore, in this section are listed and explained the most widespread examples of custodial decisions of courts, such as maintenance, together with the relevant Sections under which the individual cases examined.

In the practical part of this work is already focused on a variety of cases in accordance with practice. Were selected not only interesting cases, but also the most widespread types, which occur in the work of guardianship court nejhojněji. Cases that are listed in the practical part, are selected from actual cases held in the District Court for Prague 4 These are with regard to the protection of personal data by the parties is generalized so that it is not the possibility of identifying the participants, but also that it is possible to show the good work of courts.

Klíčová slova – Key Words

opatrovnický soud – guardianship court

nezletilé dítě – minor

mladiství – adolescents

soudce – judge

kolizní opatrovník – conflict guardian

úprava poměrů - change relationships

výživné – maintenance

osvojení – mastery

styk - contact

O B S A H

1.	Úvod.....	4
2.	Cíl práce a metodika.....	6
3.	Přehled a rozbor platné právní úpravy	7
3.1.	Základní pojmy	7
3.1.1	Nezletilí a mladiství	7
3.1.2	Soudy a soudci	7
3.1.3	Kancelář soudce	8
3.1.4	Opatrovnický spis	9
3.1.5	Opatrovník	9
3.1.6	Předběžné opatření v opatrovnickém řízení podle o.s.ř.	10
3.2	Typy rozhodování opatrovnického soudu.....	11
3.2.1	Úprava poměrů před i po rozvodu manželství rodičů.....	11
3.2.2	Společná a střídavá výchova	12
3.2.3	Styk	13
3.2.4	Právní úkon	14
3.2.5	Určení jména nebo příjmení.....	14
3.2.6	Výchovné opatření – uložení dohledu.....	14
3.2.7	Pozastavení či zbavení rodičovské zodpovědnosti	15
3.2.8	Svěření do péče jiné osoby.....	17
3.2.9	Pěstounská péče	17
3.2.10	Osvojení	19
3.2.11	Ústavní výchova.....	21
3.2.12	Výživné	23
4.	Výklad platné právní úpravy v praxi.....	26
4.1.	Obecný postup soudu při nařízení ústního jednání	26
4.1.1.	Poštovní obálky	30
4.1.2.	Vedoucí kanceláře a soudní zapisovatelka.....	31
4.1.3.	Ústní jednání před soudem – jeho náležitosti a protokoly	31
4.1.4.	Soudní poplatek v opatrovnickém řízení.....	32
4.2.	Příklady rozhodnutí ze soudní praxe.....	32
4.2.1.	Osvojení	32
4.2.1.1.	Nezrušitelné osvojení	32
4.2.1.2.	Zrušitelné osvojení	36
4.2.2.	Nezájem rodičů	37
4.2.3	Nařízení ústavní výchovy a vydání předběžného opatření	40
4.2.4	Zvýšení výživného	45
4.2.5	Úprava styku	48
4.2.6	Právní úkon	54
4.2.7	Přenesení místní nepříslušnosti	57
4.2.8	Úprava poměrů před i po rozvodu se střídavou výchovou	58
5.	Závěr	64
6.	Seznam literatury	66
7.	Přílohy	1

1. Úvod

V systému práva České republiky jsou nezletilí a mladiství souzeni před soudy, speciálně se zabývající touto problematikou. Pokud se jedná o činy jinak trestné nezletilých a mladistvých, jedná se o speciální soudy zabývající se trestnou činností. Co do úpravy poměrů nezletilých a mladistvých, o těchto rozhoduje opatrovnický soud (ve své kompetenci řeší např. společnou a střídavou výchovu, styk, dohled na nezletilými, osvojení, pěstounskou péči a jiné). Ovšem tento soud nejedná jen ve věcech nezletilých, ale také ve věcech omezení, zbavení, popř. navrácení způsobilosti k právním úkonům.

Tato práce se zabývá prací opatrovnických soudů, jež působí v jedné z významných oblastí práva, a to v právu rodinném.

Rodinné právo je součástí života každého občana, jež upravuje vztahy manželské a rodinné. Jako takové má dlouhou historii. Dlouhou dobu nebylo rodinné právo právě v centru pozornosti a teprve v posledních letech se mu začíná věnovat dostatečná pozornost. Ovšem stejně je právní úprava rodinného práva jen velmi obecná a rámcově upravená, což dokazuje především to, že po dobu 30 let tu platil ve víceméně nezměněné podobě. Až v roce 1998 došlo k podstatné změně tohoto zákona, a to přijetím zákona č. 91/1998 Sb. A od tohoto roku poté došlo k několika podstatným novelizacím, např. zákon č. 109/2002, jež upravuje § 46 – ústavní výchova atd.

Nespecifičnost zákona o rodině a jeho rámcová úprava umožňuje z jedné strany posuzovat každý případ z individuálního hlediska, ale na druhé straně toto dává velkou důležitost a náročnost na rozhodování, neboť v praxi přináší různost pohledů, výkladů, stanovisek, což vede k nejednotnosti rozhodování.

Jak již bylo zmíněno rodinné právo má dlouho tradici. Po vzniku ČSR bylo občanské právo převzato z dosavadního platného na území rakousko-uherské monarchie. Rodinné poměry byly upraveny obecným zákoníkem občanským z roku 1811, ve znění doplňujících novel. Rodinné právo v té době bylo upraveno dle práva kanonického a navíc dlouho podléhaly vztahy rodině a manželství církevní jurisdikci. Po vzniku ČSR bylo jasné, že se tyto vztahy musí reformovat. Proto byl vydán nový

zákon, a to zákon č. 320/1919 Sb., kterým se nově upravily manželské vztahy. Vztahy mezi rodiči a dětmi byly založeny na naprosté podřízenosti hlavě rodiny, kdy toto postavení zastával muž. Pokud nebyl otec rodiny naživu, byl dítěti ustanoven poručník. Dalším mezníkem byl zákon č. 52/1928 Sb., kterým bylo upraveno osvojení, jehož hlavním účelem ovšem nebylo zabezpečení výchovy dítěte, ale přechod majetku. Diskriminace zásadního postavení muže jako hlavy rodiny byly odstraněny až zákonem č. 265/1949 Sb., kdy nabyl účinnosti zákon o právu rodinném. Dále byl vydán zákon č. 266/1949 Sb. O zatímních změnách v některých občanských věcech právních, který byl překlenovací až do vydání nového občanského zákoníka občanského soudního řádu. K novelizaci zákona č. 265/1949 Sb. došlo zákonným opatřením č. 61/1955 Sb., týkající se rozvodu a další podstatnou změnou byl zákon č. 15/1958 Sb., o změně předpisů o osvojení, jímž bylo upraveno nezrušitelné osvojení. Další novela zákona o rodině byla v 60 letech, kdy byla přijata nová ústava. Tento má č. 94/1963 Sb., je účinný od 1. dubna 1964 a stále zůstává tím základním zákonem v rodinném právu České republiky. Zákon obsahuje 3 části a závěrečné ustanovení, předmětem jeho úpravy jsou: a) vztahy mezi manželi, b) vztahy mezi rodiči a dětmi, c) vztahy náhradní rodinné výchovy. K novelizaci došlo zákonem č. 132/1982 Sb. a zákonem č. 234/1992 Sb., které se podstatně nedotkly vztahů rodičů a dětí. Po této poslední novele pak zákon o rodině až do roku 1995 klesl v zapomnění i přes sliby ztehdejších zákonodárců. Až po roce 1995 se začaly znovu projednávat tak potřebné novely. Dalším významným zákonem dotýkající se rodinného práva byl zákon č. 359/1999 Sb. o sociálněprávní ochraně dětí, dále zákon č. 360/1999 Sb., měnící některé souvislosti s přijetím zákona o sociálněprávní ochraně dětí, zákon č. 301/2000 Sb. o matrikách, jménu a příjmení a o změně souvisejících zákonů. Byl zrušen zákon č. 50/1973 Sb. o pěstounské péči, která byla včleněna do zákona o rodině. Významnou listinou je také úmluva o právech dítěte schválená v listopadu 1989 Valným shromážděním OSN. K této úmluvě se připojila také Česká republika. Ustanovení Úmluvy mají vyšší právní moc, než zákony domácí. Podpisem Úmluvy se daný stát zavazuje, že bude tuto Úmluvu nejen dodržovat, ale že bude o Úmluvě informovat děti a celou veřejnost. Podpisem Úmluvy se stát zavazuje, že bude respektovat a zabezpečovat práva každému dítěti. [6]

2. Cíl práce a metodika

Cílem této diplomové práce je představit opatrovnické soudy, jednotlivé typy rozhodování ve věcech nezpl. dětí a zároveň na příkladech z praxe uvést postup rozhodování. Nejedná se o ucelený obraz, neboť ten by byl velmi obsáhlý, jedná se spíše o náhled do jejich práce, kdy na uvedených vybraných příkladech je dobře vidět postup soudu a soudců, dále důvody rozhodování soudu. Dalším cílem je zdůvodnění průtahů soudů, se kterými se velmi často setkáváme.

Při samotném zpracování informací byla použita kompilace literatury. Dále byla využita metoda interpretace právních předpisů s pomocí jazykového, logického a systematického výkladu.

V této práci jsou využity praktické zkušenosti soudkyň z opatrovnických soudů a v neposlední řadě také opatrovnické spisy. Z těchto spisů je vzat obecný postup soudu, v praktických příkladech se neuvádí jakékoliv zmínka o jménech, datech narození a jakýkoliv skutečností, které by mohly vést k tomu, že by se účastníci řízení mohli poznat.

3. Přehled a rozbor platné právní úpravy

Opatrovnické soudy se řídí ustanoveními především obsaženými v zákoně č. 94/1963 Sb. o rodině ve znění pozdějších předpisů (dále používán ve zkratce ZoR). Souvisejícími předpisy jsou např. zákon č. 359/1999 Sb. o sociálněprávní ochraně dětí, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále používán ve zkratce o.s.ř.) a zákon č. 6/2002 Sb. o soudech a soudcích.

3.1. Základní pojmy

Na začátku této práce je nutné ozřejmit některé pojmy, se kterými bude pracováno.

3.1.1 Nezletilí a mladiství

Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže ve znění pozdějších předpisů stanoví, že mládeží jsou děti mladší 14 let a mladiství. Mladistvím je osoba starší 14 let, která ale nepřesáhla věk 18 let (§ 2 písm. b,d). Pod pojmem nezletilí se tedy dá shrnout pojem mladiství a mládež, tedy osoby, které nedosáhli 18 let věku. [8, 10]

Pro úplnost, i když tato práce je pojmenována jako postaven nezletilých a mladistvých, pro opatrovnické soudy neexistují mezi těmito pojmy rozdíly, a proto v celé práci bude používán termín nezletilé dítě (dále ve zkratce nezl. dítě).

3.1.2 Soudy a soudci

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, určuje typy soudů, místní příslušnost soudu, řízení před soudem, podobu rozsudků atd.

V České republice existuje soustava soudů, kterou tvoří: Nejvyšší soud, Nejvyšší správní soud, vrchní soudy, krajské soudy a okresní soudy. V obvodu Hlavního města Prahy působí místo krajského soudu Městský soud a působnost okresních soudů

vykonávají obvodní soudy, kterých je v Praze deset. Názvy a obvody soudů jsou stanoveny v příloze tohoto zákona. Při určení obvodů se vycházelo z členění městských obvodů v Praze, které bylo platné ke dni tohoto zákona. [5]

Všechna řízení probíhající před soudem, který je místně příslušný podanému návrhu. Místní příslušnost v rozhodování o nezl. dětech je stanovena § 88 písm. c o.s.ř., kdy je povinen rozhodovat soud místně příslušný faktickému bydlišti dítěte. Pokud dojde ke změně bydliště dítěte, je soud oprávněn přenést svou místní příslušnost dle § 177 odst. 2 o.s.ř. [4]

Řízení před soudem je veřejné a ústní. Výjimkou jsou speciální soudy ve věcech mládeže, ze kterých je veřejnost vyloučena a do jednacích síní mají přístup pouze nezletilí, jejich rodiče, kurátoři, práv. zástupce nezl. a zástupce OSZ příslušné Prahy či okresu a úředníci probační a mediační služby ČR. [5]

Informace o vyloučení veřejnosti a účastnících, kteří mohou vstoupit do jednací síně, se zřetelně oznámí na dveřích jednací síně, a to zároveň se zákazem vstupu nepovolaným osobám. (§17 JSŘ). [11]

Rozsudky ve věcech jsou vždy vyhlašovány ve stoje, veřejně (§ 6 odst.1,2) [5] a vždy začínají větou: „Vyslechněte rozsudek jménem republiky“.

3.1.3 Kancelář soudce

U každého soudu funguje kancelář soudce. Vedoucí kanceláře postupují dle kancelářského řádu a jsou odpovědny za chod kanceláře, tzn. např. zapisují do systému soudu a předkládají soudci nové návrhy, zapisují do systému soudu právní moci, zapisují lhůty spisů atd. [12]

3.1.4 *Opatrovnický spis*

V současnosti se vede na každé nezletilé dítě jediný opatrovnický spis, který má ve svém držení místně příslušný soud. V tomto spise jsou založeny veškeré písemnosti, které jsou k řízení ve věci potřeba, jako např. rodný list nezl. dítěte.

Opatrovnické spisy se dělí na tzv. péčka, zkratka „P“, a dále na encátka, zkratka „Nc“. Spisy označené písmeny Nc obsahují návrhy, které ještě žádný soud neprojednával, jedná se tedy o úplně první návrhy. Tyto spisy zůstávají ve spisovně opatrovnického soudu po dobu jednoho roku, poté jsou uloženy ve spisovně příslušného soudu. Spisy označené písmenem P jsou pokračováním spisů Nc, tzn., že pokud již jednou byly např. upraveny poměry nezl. dětí a matka chce po nějaké době zvýšit výživné, návrh, kterým se tohoto domáhá, bude již označen písmenem P a spis dítěte vedený pod písmeny Nc bude připojen ke spisu P a bude se pod písmenem P vést nadále. Tyto spisy zůstávají ve spisovně opatrovnického soudu do doby zletilosti dítěte nebo se postoupí soudům místě příslušným.

Jedinou výjimkou týkající se postupování a počtu spisů je osvojení, kdy pro osvojení existuje jeden spis, který po ukončení tohoto procesu jde přímo do spisovny, tento spis se ani nepostupuje, stále zůstává u soudu, kde toto řízení proběhlo. Druhý spis je založen v tom okamžiku, kdy se osvojitelé budou rozvádět a nastane potřeba upravit práva a povinnosti k nezl. dítěti.

3.1.5 *Opatrovník*

Každému nezl. dítěti je pro soudní řízení týkající se jeho zájmů ustanoven opatrovník. (§ 37, odst. 2 ZoR), neboť je tu možnost, že v rodinných vztazích může nastat kolize zájmů mezi rodiči nezl. a nezl. dítětem. [5]

Kolizním opatrovníkem je v praxi ve většině případů pověřen obecní úřad obce s rozšířenou působností. [4]

Odpovědnost vykonávat opatrovníka je přenesena na orgán sociálně právní ochrany dětí, tzv. OSPOD, konkrétně odbor péče o dítě (dále používán ve zkratce OPD) příslušného obvodu Městské části Prahy či města, ve kterých existoval národní výbor, pod které to či ono město či vesnice spadá. Opatrovníkovi je přesně vymezeno v jakém řízení je ustanoven. Ovšem může být ustanovena i jiná osoba, u které je zaručeno, že nebude jednat v neprospěch nezl. dítěte. [5]

Pokud je Městská část - OSPOD navrhovatelem neměla by být ustavena opatrovníkem nezl. dítěte, neboť tento nemůže být zároveň navrhovatelem a opatrovníkem. V tomto případě se ustanovuje buď nejbližší Městská část nebo jiná vhodná osoba (např. soudní tajemnice). [5]

Výjimkou je řízení o povolení manželství podle § 194 o.s.ř., kdy s opatrovníkem neustanovuje, neboť nezl. dítě má procesní způsobilost v plném rozsahu. [4]

Opatrovník pro střet zájmů je zpravidla nazýván kolizním opatrovníkem. [4]

3.1.6 Předběžné opatření v opatrovníckém řízení podle o.s.ř.

Účastníci řízení může podávat návrhy na předběžná opatření, kdy o tomto rozhoduje stejný místně příslušný soud, jako bude rozhodovat ve věci samé. Předběžným opatřením může být nařízeno např. platit výživné, odevzdat do péče určeného rodiče nebo jiné osoby atd. (§ 76 o.s.ř) [1]

Dále je tu zvláštní předběžné opatření, tzv. rychlé, podle § 76a o.s.ř. Toto předběžné opatření nastupuje v tu chvíli, kdy se nezl. dítě ocitlo ve vážném ohrožení života nebo zdraví. Soudce pak stanoví, že takovéto nezl. dítě bude umístěno do vhodnějšího prostředí. Toto opatření má délku 1 měsíce s tím, že jde prodloužit vždy o jeden měsíc, avšak jeho celková délka nesmí přesáhnout dobu 6 měsíců. Toto opatření lze také zrušit na návrh účastníků řízení nebo Městské části. [1]

3.2 Typy rozhodování opatrovnického soudu

Jak již výše uvedeno opatrovnický soud rozhoduje v řadě řízení, která jsou svým způsobem specifická. V této části jsou uvedeny ty typy rozhodování, se kterými se nejčastěji setkává opatrovnický soud.

3.2.1 Úprava poměrů před i po rozvodu manželství rodičů

V opatrovnickém řízení se rozlišuje mezi úpravou poměrů pro dobu do rozvodu manželství rodičů a pro dobu po rozvodu manželství rodičů. Od 1.8.1998 nelze rozvést manželství bez toho, aniž by byly upraveny poměry nezl. dětí podle § 176 o.s.ř. a rozhodnutí o této úpravě nenabylo právní moci. [4]

Navíc pokud manželé chtějí, aby byl rozvod proveden bezesporně, je nutné, aby ještě před rozvodem manželství rodičů byla schválena soudem dohoda rodičů o úpravě poměrů nezl. dětí (§24a ZoR). Tato úprava poměrů nemusí obsahovat výrok o výživném, ale to samozřejmě pokud v budoucnu nárok na výživné vznikne, může být kdykoliv uplatněno. Dále tato úprava nemusí obsahovat např. i úpravu styku, neboť o styku rozhoduje soud samostatně, a to dle § 27 ZoR v případech, kdy se rodiče nezl. dítěte na tomto nedohodnou. [5]

V řízení týkající se svěřeni nezl. dítěte do péče jednoho z rodičů soud musí především brát na zřetel zájem dítěte, jeho osobnost, a to zejména jeho schopnosti, vývojové možnosti a také na životní úroveň rodičů. Je nutné dodržovat přání dítěte na péči obou rodičů, na pravidelný styk s rodičem jemuž dítě nebylo svěřeno, na pravidelné informování toho rodiče, kterému nebylo dítě svěřeno. Soudem je přihlíženo např. na citové vazby ostatních příbuzných v rodině, k hmotnému zabezpečení ze strany rodičů, odpovědnosti a schopnosti rodičů, stabilitě výchovného prostředí u rodičů, schopnosti rodičů dohodnou se mezi sebou atd. (§26 odst. 4 ZoR). [5]

Pokud rodiče nezl. dítěte nebyli v minulosti oddáni a bylo rozhodnuto o úpravě poměrů dle § 50 ZoR, a poté se rodiče nezl. dítěte vezmou, musí soud vydat rozhodnutí,

a to pro dobu po rozvodu manželství rodičů dle § 25 ZoR, kdy se musí znovu zkoumat poměry nezl. dítěte. [5]

V řízení o úpravě poměrů se rozhoduje o všech nezletilých dětech, které jsou narozeny z manželství. Pokud v průběhu řízení některé dítě zletí, je nadále rozhodováno v řízení pouze o vyživovací povinnosti nikoliv o výchově tohoto dítěte. [5]

3.2.2 *Společná a střídavá výchova*

Tyto termíny byly přidány do tohoto zákona novelou zákona o rodině č. 210/1998 Sb. [5]

Střídavá výchova znamená, že dítě bude svěřeno každému z rodičů v určitém přesně časově vymezeném období. Současně budou soudem upraveny práva a povinnosti každého z rodičů v těchto obdobích. Délka období, po kterou je dítě u jednoho z rodičů je různá, ale nejvíce se osvědčila délka jednoho měsíce, i když tyto úseky mohou být i kratší, např. 14 dní. Podmínkou svěřeni nezl. dítěte do střídavé výchovy je shodná vůle obou rodičů, ale třeba také i vůle nezl. dítěte. [5]

Společná výchova je uplatňována v těch případech, kdy např. rodiče nezl. dítěte jsou nesezdaní anebo stále po rozvodu bydlí ve jednom bytě a společně pečují o své nezl. dítě, tzn. zajišťují jeho potřeby, některý z rodičů zabezpečuje sportovní aktivity, některý z rodičů zase jeho mimoškolní aktivity, dále se společně rodiče dítěte dělí o zajištění např. vaření, úklidu, nákupů, praní atd. V tomto případě se jeví jako vhodnější svěřit nezl. dítě do spíše do společné výchovy než do výhradní péče jednoho z rodičů, neboť práva a povinnosti zůstávají na stranách obou rodičů přibližně stejné. [5]

„Aby byla možná buď střídavá nebo společná výchova musí být splněny následující skutečnosti:

- a) protože se v obou případech jedná o složitou životní situaci je nutné, aby tato byla založena na toleranci, vyspělosti a dobré vůli obou rodičů. Je nutná dohoda a společná vůle obou rodičů. Pokud soud schvaluje obě tyto výchovy, mělo by to

být na základě dohody rodičů a mělo by se také přihlídnout k vůli nezl. dítěte, pokud je již schopno svůj názor vyjádřit.

- b) dále je nutné, aby rodiče mezi sebou byli schopni komunikovat, společně řešit problémy, spolupracovat mezi sebou, uvědomit si důležitost druhého rodiče pro výchovu nezl. dítěte
- c) schopnost navzájem plnit své finanční závazky
- d) pokud dítě již nastoupilo povinnou školní docházku, měli by mít rodiče svá bydliště blízko od sebe a to z toho důvodu, aby dítě nemuselo měnit školu, kde má svůj okruh kamarádů, dále aby nemuselo neustále měnit své mimoškolní aktivity. Není přípustné, aby docházelo k neustálému střídání aktivit, škol atd., neboť tím by byly narušeny sociální vazby dítěte“ [Holub a Nová, 2000]

Pokud je dítě svěřeno do společné výchovy, jsou vedeny spory o tom, zda v tomto případě stanovit výživné či nikoliv.

3.2.3 *Styk*

Pokud jsou rodiče schopni se při uzavírání dohody dohodnout na styku s druhým rodičem, kterému nezl. dítě nebylo svěřeno, tento se neupravuje, to ovšem neznamená, že si tento rodič nemůže v budoucnu podat návrh na úpravu styku. [5]

Rozhodnutí o tom, v jaké šíři bude upraven styk s nezl. dítětem, záleží na mnoha okolnostech na straně nezl. dítěte a na straně rodiče, kterému nezl. dítě svěřeno do výchovy, v těchto případech je např. důležitá otázka věku nezl. dítěte. Jinak se upraví styk s mladším dítětem a jinak se straším, které má možnost vyjádřit se k šíři styku. [4]

Soud však styk rodičů s dítětem upraví, vyžaduje-li to zájem na jeho výchově a poměry v rodině. Bránění oprávněnému rodiči ve styku s dítětem, pokud je opakovaně bezdůvodné, je považováno za změnu poměrů, vyžadující nové rozhodnutí o výchovném prostředí. (§ 27 odst.2 ZoR). Pokud je to nutné v zájmu nezl. dítěte, styk je možné omezit nebo zakázat. (§ 27 odst.3 ZoR). Úprava styku se ovšem nemusí týkat

jenom rodiče, kterému nebylo nezl. dítě svěřeno do výchovy, ale také sourozenců, prarodičů atd. (§ 27 odst. 4 ZoR). [9]

3.2.4 Právní úkon

Žádný z rodičů nemůže zastoupit své dítě, jde-li o právní úkon ve věcech, při nichž by mohlo dojít ke střetu zájmů mezi rodiči a dítětem nebo ke střetu zájmů dětí týchž rodičů. (§ 37 odst. 1 ZoR). [9]

Nemůže-li dítě zastoupit žádný z rodičů, ustanoví soud dítěti opatrovníka, který bude dítě v řízení nebo při určitém právním úkonu zastupovat. Tímto opatrovníkem zpravidla ustanoví orgán OSPOD.(§ 37 odst. 2 ZoR). Kolize zájmů může nastat třeba při projednávání dědické dohody, kdy jeden z rodičů může odmítnout výhodnou dohodu pro svůj osobní prospěch. [5]

3.2.5 Určení jména nebo příjmení

Nedohodnou-li se rodiče o jméno nebo příjmení dítěte, anebo není-li žádný z rodičů znám, určí jméno nebo příjmení soud. (38 odst. 3 ZoR). [9]

Soud také určuje jméno dítě, když např. se jedná o dítě opuštěné rodiči nebo pokud rodiče dítěti dají jméno, které nelze zapsat do matriky. [5]

V případě příjmení soud sám o sobě nerozhoduje o změně příjmení, toto je zcela na příslušném správním úřadu, má jen právo rozhodovat o tom, že jeden z rodičů je oprávněn podat žádost k příslušnému správnímu úřadu. V podstatě se jedná o to, že soud udělí souhlas za rodiče, který nesouhlasí se změnou příjmení nezl. dítěte. [5]

3.2.6 Výchovné opatření – uložení dohledu

Vyžaduje-li to zájem na řádné výchově dítěte, může soud, neučinil-li tak orgán sociálně-právní ochrany dětí, učinit tato opatření:

- a) napomene vhodným způsobem nezletilého, jeho rodiče a osoby, kteří narušují jeho řádnou výchovu;
- b) stanoví nad nezletilým dohled a provádí jej za součinnosti školy, občanských sdružení v místě bydliště nebo na pracovišti;
- c) uloží nezletilému omezení, která zabrání škodlivým vlivům na jeho výchovu, zejména návštěvu podniků a zábav pro nezletilého vzhledem k jeho osobě nevhodných.

Dohled se stanoví nejen na těmi nezl. dětmi, které jsou výchovně zanedbány či je jejich výchova ohrožena, ale také tam, kde není zcela zřejmé, že stávající dostačující poměry budou zachovány i do budoucna. [5]

V případech, kdy byl soudem ustanoven dohled, vyžaduje soud zprávu o průběhu dohledu a chování nezl. dítěte. Tato zpráva je podávána v pravidelných intervalech, a to nejméně jednou za půl roku, ve většině případů je to do 30.6. a 31.12. toho kterého roku, termín je stanoven při uložení dohledu. Zprávy jsou vyžadovány od příslušného OSPOD, školy, internátu. Průběh dohledu se sledují, poté se vyhodnocují a na jejich základě se posuzuje, zda nadále trvají důvodu pro dohled či nikoliv nebo stanoví jiné vhodnější výchovné opatření. [5]

Dohled či opatření může být zrušeno, a to na návrh některého z účastníků.

3.2.7 Pozastavení či zbavení rodičovské zodpovědnosti

Nevykonává-li rodič řádně povinnosti vyplývající z rodičovské zodpovědnosti a vyžaduje-li to zájem dítěte, soud jeho rodičovskou zodpovědnost omezí; přitom vždy konkrétně vymezí rozsah práv a povinností, na které se omezení vztahuje. (§ 44 odst.2 ZoR) [4]

Zneužívá-li rodič svou rodičovskou zodpovědnost nebo její výkon nebo ji závažným způsobem zanedbává, soud jej rodičovské zodpovědnosti zbaví. (§ 44 odst.3 ZoR) [4]

Vyživovací povinnost rodiče vůči dítěti rozhodnutím soudu podle předchozích odstavců nezaniká. (§ 44 odst.5 ZoR) [4]

Občas musí být proveden zásah do rodičovské zodpovědnosti, a to jejím omezením či zbavením. [5]

Tato opatření jsou důsledkem toho, že rodiče zanedbávají nebo nevěnují svým dětem potřebnou péči, např. nechávají dítě bez dostatečného dozoru, nechávají ho ve špatné společnosti. V případě omezení je nutné vždy přesně stanovit, v jakých právech jsou přesně rodiče nezl. dítěte omezeni. Je tedy třeba určit, což je v každém případě jiné a záleží na povaze případu, které právo jeden z rodičů nebo oba rodiče budou v budoucnu vykonávat. Jak výše zmíněno omezení rodičovské zodpovědnosti se nevztahuje na výživné, tzn. že rodič či rodiče musí nadále přispívat na výživu nezl. dítěte výživným. Omezením zodpovědnosti se tedy rodiče zbavují povinností, které vyplývají z omezeného práva, tedy např. vychovávat dítě, když bylo toto právo omezeno. [5]

Zbavení rodičovské zodpovědnosti je největším a nejtvrdějším zásahem do rodičovských práv a nelze jej provést jen částečně, tedy část práva rodičům nezl. dítěte ponechat a část zbavit. Dochází k němu pokud rodič nebo rodiče nezl. dítěte zneužívají svých práv proti dítěti, např. dítěti se nedostalo ve všech směrech mravní výchovy, výchovného příkladu atd. V podstatě ke zbavení nestačí jen „obyčejné“ vybočení z normálního chování, ale zneužívání rodičovské povinnosti takového stupně, které opravňuje ke zbavení rodičovské zodpovědnosti. [4]

Zbavení má ve své podstatě za následek to, že jeden z rodičů či oba rodiče nemohou vůbec vykonávat svoji zodpovědnost. Např. pokud byli rodiče zbaveni zodpovědnosti, tak není potřeba jejich souhlasu k osvojení nezl. dítěte. O zbavení rozhoduje soud, pokud ovšem pominou důvodu pro zbavení, může být rozhodnutí zrušeno i bez návrhu. [5]

3.2.8 Svěření do péče jiné osoby

Vyžaduje-li to zájem dítěte, může soud svěřit dítě do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče, jestliže tato osoba poskytuje záruku jeho řádné výchovy a se svěřením dítěte souhlasí. Při výběru vhodné osoby dá soud přednost zpravidla příbuznému dítěte. (§ 45 odst. 1 ZoR). [9]

Při rozhodnutí o svěřením dítěte do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče vymezí soud rozsah jejich práv a povinností k dítěti. (§ 45 odst. 4) [9]

Při svěřením nezletilého dítěte do péče jiné osoby je vždy nutné mít na zřeteli podmínku zájmu dítěte. Charakter podmínky může být objektivní – např. nevhodné poměry v rodině, nebo subjektivní – např. nedostatky ve výchově dané nemocí atd. [5]

V ZoR nejsou přesně vymezeny práva a povinnosti osob, jimž má být nezletilé dítě svěřeno, a proto toto musí vymezit soud, a to v každém konkrétním případě, neboť žádný případ není stejný. Soud stanoví, které práva a povinnosti má taková osoba, zejména právo a povinnosti zajistit výkon péče o nezletilé dítě – tzn. výchova a výživa, v běžných záležitostech za něj jednat. Ve věcech, které nemají běžný charakter a nejsou běžnou záležitostí této osobě nepřisluší nebo jí přisluší společně s rodiči (např. jedná se o právo volby povolání). [5]

Pokud jde o výživné takovéto osobě je vhodné, aby se stanovila to, že tato osoba je oprávněna přijímat pro nezletilé dítě výživné nebo také se jeho placení domáhat soudní cestou, dále je oprávněna žádat o sociální dávky. [5]

3.2.9 Pěstounská péče

Soud může svěřit dítě do pěstounské péče fyzické osobě (dále jen "pěstoun"), jestliže zájem dítěte vyžaduje svěřením do takové péče a osoba pěstouna poskytuje záruku řádné výchovy dítěte. (§ 45a odst. 1 ZoR). [5]

Pěstounská péče může být zrušena rozhodnutím soudu. Soud může zrušit pěstounskou péči jen z důležitých důvodů; učiní tak vždy, jestliže o to požádá pěstoun. (§ 45a odst. 4 ZoR). [5]

Před rozhodnutím o svěření dítěte do pěstounské péče je soud povinen vyžádat si vyjádření orgánu sociálně-právní ochrany dětí o tom, zda ten, kdo se má stát pěstounem, je osobou vhodnou pro výkon této péče (§ 45b odst. 1 ZoR). [5]

Pěstoun při péči o osobu dítěte vykonává přiměřeně práva a povinnosti rodičů. Nemá vyživovací povinnost k dítěti a právo zastupovat dítě a spravovat jeho záležitosti má jen v běžných věcech. Má-li pěstoun za to, že rozhodnutí zákonného zástupce dítěte není v souladu se zájmem dítěte, může se domáhat rozhodnutí soudu. (§ 45c odst. 2 ZoR). [5]

Soud uloží rodičům, popřípadě jiným fyzickým osobám povinným poskytovat výživné dítěti, aby toto výživné poukázovaly příslušnému orgánu, který vyplácí pěstounovi, popřípadě zletilému dítěti příspěvek na úhradu potřeb dítěte podle zvláštního právního předpisu (§ 45d odst. 2 ZoR). [5]

§ 45 – tedy pěstounská péče byla včleněna do zákona o rodině a nahrazují zákon č. 50/1973 Sb., o pěstounské péči. [5]

Při jednání o svěření do pěstounské péče je velmi důležité vyžádat si od OSPOD zprávu o osobě pěstounka, neboť toto vyjádření je důležitým prováděným důkazem. Pozornost se také musí věnovat samotné osobě pěstouna. Je nutné posoudit, zda tato osoba je vhodná stát se pěstounem, zda má dostatečné materiální a finanční prostředky, tedy zda má dostatečné bytové podmínky, zda je schopná zabezpečit nezl. dítě i finančně. Zároveň je potřeba zaměřit se na její vlastnosti, ať již morální či povahové, dále na ostatní členy rodiny navrženého pěstouna, také se zajímat o zdravotní stav této osoby a ostatních členů rodiny. [5]

Pěstounovi je možné uložit, aby o výkonu pěstounské péče podával zprávu soudu v přiměřených termínech, ale toto záleží zcela na okolnostech případu a také na uvážení soudu. [5]

3.2.10 Osvojení

Osvojením vzniká mezi osvojitelem a osvojencem takový poměr, jaký je mezi rodiči a dětmi, a mezi osvojencem a příbuznými osvojitele poměr příbuzenský. Osvojitelé mají rodičovskou zodpovědnost při výchově dětí (§ 63 odst. 1 ZoR). [4]

Do knihy narození matriky se na základě pravomocného rozhodnutí soudu o osvojení zapíše osvojitel, popřípadě osvojitelé (§ 63 odst. 3 ZoR). [4]

K osvojení je třeba souhlasu zákonného zástupce osvojovaného dítěte. Je-li toto dítě schopno posoudit dosah osvojení, je třeba také jeho souhlasu, ledaže by tím byl zmařen účel osvojení. (§ 67 odst. 1 ZoR). [4]

Pokud jsou zákonnými zástupci osvojovaného dítěte jeho rodiče, není třeba jejich souhlasu, jestliže:

- a) po dobu nejméně šesti měsíců soustavně neprojevovali opravdový zájem o dítě, zejména tím, že dítě pravidelně nenavštěvovali, neplnili pravidelně a dobrovolně vyživovací povinnost k dítěti a neprojevují snahu upravit si v mezích svých možností své rodinné a sociální poměry tak, aby se mohli osobně ujmout péče o dítě, nebo
- b) po dobu nejméně dvou měsíců po narození dítěte neprojevili o dítě žádný zájem, ačkoliv jim v projevení zájmu nebránila závažná překážka. (§ 68 odst. 1 ZoR).

Před rozhodnutím soudu o osvojení musí být dítě nejméně po dobu tří měsíců v péči budoucího osvojitele, a to na jeho náklad. (§ 69 odst. 1 ZoR). [4]

Před rozhodnutím poučí soud osvojitele o účelu, obsahu i důsledcích osvojení (§ 69a odst. 1 ZoR). [4]

Soud je povinen zjistit na základě lékařského vyšetření a dalších potřebných vyšetření zdravotní stav osvojitelů, jejich osobnostní dispozice a motivaci k osvojení a posoudit, zda se nepřičí účelům osvojení, a s výsledky svého šetření seznámit osvojitele i zákonného zástupce osvojenec. Je povinen zjistit zdravotní stav osvojenec a s výsledky svého zjištění seznámit osvojitele i zákonného zástupce osvojenec. Soud je povinen vyžádat si vyjádření orgánu sociálně-právní ochrany dětí. (§ 70 ZoR). [4]

Osvojenec bude mít příjmení osvojitele. Společný osvojenec manželů bude mít příjmení určené pro ostatní jejich děti; to platí i v případě, že osvojitelem je manžel matky osvojenec. (§ 71 ZoR). [4]

Osvojení může být provedeno také tak, že je nelze zrušit. (§ 74 odst. 1 ZoR). [4]

Takto mohou osvojit dítě pouze manželé, nebo jeden z manželů, který žije s některým z rodičů dítěte v manželství, a nebo pozůstalý manžel po rodiči nebo osvojiteli dítěte. Výjimečně může takto osvojit i osamělá osoba, jestliže jsou jinak předpoklady, že toto osvojení bude plnit svoje společenské poslání. V takovém případě soud též rozhodne, aby byl z matriky vypuštěn zápis o druhém rodiči dítěte. (§ 74 odst. 2 ZoR). [4]

K samotnému osvojení dochází jen na návrh žadatele a slouží k tomu, aby se nezl. dítěti nahradila nepříznivá výchova ze strany jednoho z rodičů nebo obou rodičů tak, že mu umožní zajistit příznivější výchovné prostředí. Osvojení se stává účinným právní mocí rozhodnutí. Před samotným rozhodováním o osvojení je nutné, aby si soud vyžádal všechny možné zprávy o budoucích osvojitelích, např. jejich zdravotní zprávy, zprávy o materiálních poměrech. Ve většině případů soud spolupracuje na získání těchto dokumentů také s OSPOD. [4]

Osvojení je významnou změnou pro nezl. dítě i pro osvojitele a je tedy nutné, aby byly splněny všechny zákonné podmínky pro osvojení, kdy si soud zjišťuje např. osobní podmínky osvojitelů. Při osvojení novým manželem/manželkou biologického

rodiče, jenž má nezl. dítě ve výchově, je nutné, aby také soud posuzoval délku trvání tohoto svazku i když není přesně stanovena délka trvání. [4]

Zákon o rodině rozeznává 2 typy osvojení, a to zrušitelné – kdy osvojitelé nejsou zapsáni v matrice narození nezl. dítěte jako jeho rodiče a zrušitelné – kdy osvojitelé jsou zapsáni v matrice narození nezl. dítěte jako rodiče. V tomto případě také osvojenec získává příjmení osvojitelů a je pod tímto příjmením zapsaná do matriky narození. U nezrušitelného osvojení platí, že věk osvojovaného dítěte nesmí být méně než 1 rok. [5]

K osvojení je třeba souhlasu zákonného zástupce nezl. dítěte. Tohoto souhlasu není potřeba pokud biologičtí rodiče neprojevovali zájem, což znamená, že nezl. dítě pravidelně nenavštěvují, nestýkají se s ním, nevolají mu. [5]

Pokud je rozhodováno o osvojení ve kterém nefiguruje žádný biologický rodič, je nutné, aby nezl. dítě bylo svěřeno do předpěstounské péče osvojitelů. Toto se děje z toho důvodu, že samotné osvojení je velkou změnou jak pro osvojitele, tak pro nezl. dítě. O nezl. dítě se osvojitelé musí umět postarat, což je také jednou ze základní podmínek k tomu, aby byli zařazeni do registrů osvojitelů. Náklady na život osvojenec u osvojitelů jsou zcela v režii osvojitelů. [5]

V případě osvojení je také důležité, aby bylo soudem řádně osvětleno co znamená osvojení pro nového manžela/manželku, neboť má dalekosáhlé důsledky, např. v podobě dědických závazků, majetkových, sociálně právních atd. Toto poučení musí být soudem dáno a zdokumentováno do protokolu při řízení. [5]

3.2.11 Ústavní výchova

Jestliže je výchova dítěte vážně ohrožena nebo vážně narušena a jiná výchovná opatření nevedla k nápravě nebo jestliže z jiných závažných důvodů nemohou rodiče výchovu dítěte zabezpečit, může soud nařídit ústavní výchovu nebo dítě svěřit do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (§42 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí). Jestliže je to v zájmu nezletilého nutné, může soud nařídit ústavní

výchovu nebo dítě svěřit do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc i v případě, že jiná výchovná opatření nepředcházela. Z důležitých důvodů může soud prodloužit ústavní výchovu až na jeden rok po dosažení zletilosti. (§ 46 odst. 1 ZoR) [9]

Před nařízením ústavní výchovy je soud povinen zkoumat, zda výchovu dítěte nelze zajistit náhradní rodinnou péčí nebo rodinnou péčí v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, které mají přednost před výchovou ústavní. Pominou-li po nařízení ústavní výchovy její důvody nebo lze-li dítěti zajistit náhradní rodinnou péči, soud ústavní výchovu zruší. (§ 46 odst. 2 ZoR) [9]

Bylo-li nařízeno opatření podle odstavce 1, je soud povinen nejméně jednou za 6 měsíců přezkoumat, zda trvají důvody pro nařízení tohoto opatření nebo zda není možné zajistit dítěti náhradní rodinnou péči. Za tím účelem zejména:

- a) si vyžádá zprávy příslušného orgánu sociálně-právní ochrany dětí,
- b) si opatří vyjádření dítěte, je-li ho dítě s ohledem na svůj věk a rozumovou vyspělost schopné, a
- c) vyzve rodiče dítěte k vyjádření jejich stanoviska. (§ 46 odst. 3 ZoR) [9]

Soud soustavně sleduje provádění výchovných opatření jím učiněných hodnotí jejich účinnost. Soud může požádat obec nebo okresní úřad, aby namísto soudu sledovaly, zda jsou dodržována výchovná opatření učiněná soudem. (§ 47 odst. 1 ZoR) [9]

Je-li dítě s ohledem na svůj věk a rozumovou vyspělost samo schopno vyjádřit svobodně svůj názor a poznatky, je třeba při výchovných opatřeních na jeho názor a poznatky vzít zřetel. Při řízení podle §46 soud zjišťuje názor a poznatky dítěte jeho výpovědí, přičemž s ohledem na jeho věk a rozumovou vyspělost dá přednost výsledku dítěte při jednání. (§ 47 odst. 2 ZoR) [5]

Ústavní výchovu nařizuje pouze soud, a to i bez návrhu. Protože se jedná o těžké zasažení do práv rodičů i dětí je nutné, aby se všechny případy nařízení řešily zvlášť

pečlivě, aby byly zjištěny všechny okolnosti související s tím kterým případem. V těchto případech také není možné upravit styk rodičů s dětmi, protože nezl. dítě je podřízeno v ústavu tamnímu režimu, který se nemění. [5]

I v tomto případě si soud vyžádá aktuální zprávu o nezl. dítěti, jeho prospěchu, chování atd. s tím, že zpráva bude podávána v určitých termínech, nejméně však jednou za rok. Kromě zpráv o chování nezl. dítěte, jsou soudu také doručovány zprávy o přemístění nezl. dítěte a také o jeho případných útěcích z ústavního zařízení. [5]

Do ústavní péče se mohou zařadovat pouze nezl. děti, tedy ty, které nedosáhly 18 let věku. Ústavní výchovu lze prodloužit, ale jen o jeden rok, a to z důvodu, že ústavní výchova nedosáhla svého cíle. Častým případem je také, že nezl. dítě dosáhnutím 18 let věku nedokončil své vzdělání, a proto se prodlužuje až do doby skončení. O tomto musí zase rozhodovat soud a vynáší rozsudek. [5]

Pokud je ústavní výchova nařízena, o tomto se informuje OSPOD – tedy pokud není účastníkem řízení a dále ústavní zařízení, do kterého bude nezl.dítě předáno. [5]

Ústavní výchova může být zrušena a místo ní může soud ustanovit takové výchovné opatření, které odpovídá situaci, ve většině případů se při zrušení ústavní výchovy stanoví nad nezl. dítětem dohled. [5]

3.2.12 Výživné

Vyživovací povinnost rodičů k dětem trvá do té doby, pokud děti nejsou samy schopny se žít. (§ 85 odst. 1 ZoR) [5]

Oba rodiče přispívají na výživu svých dětí podle svých schopností, možností a majetkových poměrů. Dítě má právo podílet se na životní úrovni svých rodičů. (§ 85 odst. 2 ZoR) [5]

Při určení rozsahu jejich vyživovací povinnosti přihlíží se k tomu, který z rodičů a v jaké míře o dítě osobně pečuje. Žijí-li rodiče spolu, přihlédně se i k péči rodičů o společnou domácnost. (§ 85 odst. 3 ZoR) [5]

Nežijí-li rodiče nezletilého dítěte spolu, upraví soud rozsah jejich vyživovací povinnosti nebo schválí jejich dohodu o výši výživného (§50). (§ 86 odst. 1 ZoR) [5]

Soud postupuje stejným způsobem, žijí-li rodiče spolu, avšak jeden z nich neplní dobrovolně své povinnosti k nezletilému dítěti. (§ 86 odst. 2 ZoR) [5]

Výživné zletilých dětí upraví soud jen na návrh. (§ 86 odst. 3 ZoR) [5]

Výživným se rozumí zabezpečování potřeb a úhrad mezi osobami příbuznými a slouží k zabezpečování všech životních potřeb jak fyzických tak duševních. Výživné se placeno vždy k rukám zákonného zástupce nezl. dítěte, který jej vychovává. [5]

Výživné je kladeno na první místo přede všemi ostatními druhy vyživovací povinnosti, zákon o rodičích také nerozlišuje mezi výživným pro nezl. dítě a dítě zletilé. [7]

Vyživovací povinnost se upravuje v tu chvíli, pokud spolu přestali žít rodiče nezl. dítěte. Soud může schválit také dohodu rodičů o výživném, která se vyžaduje při bezesporném rozvodu podle ustanovení § 24a ZoR, tato dohoda musí odpovídat zájmům nezl. dítěte. [5]

Při rozhodování soud rozhoduje nejen o výši výživného, ale také o začátku vyživovací povinnosti. Pokud se jedná o výši výživného, vždy soud přihlíží k výši plnění, které jsou nezl. dítěti poskytnuty, toto plnění nemusí mít jen finanční podobu, ale také jde i o věcné plnění – např. samotná péče o nezl. dítě, která nejde finančně spočítat. [5]

Výživné může být stanoveno zpětně, ale vždy je stanoveno do budoucna. Zpětné výživné se stanovuje nejdéle po 3 roky dozadu od podání návrhu. Pokud výživné je stanoveno zpětně, tzn. vznikl dluh na výživném, který je potřeba doplatit, záleží na

uvážení soudu, aby povolil či nepovolil splácet dlužné výživné prostřednictvím splátek. Pokud se jedná o více než jedno nezl. dítě, musí být přesně stanoveno, jaká výše z celkového nedoplatku odpovídá tomu kterému dítěti. Při povolování splátek je nutné, aby soud vzal v úvahu možnosti a schopnosti povinného rodiče, např. bere v potaz další vyživovací povinnost. [5]

Pokud nezl. dítě dosáhlo zletilosti v průběhu řízení, stává se účastníkem řízení, tzn. je předvoláno k řízení, jsou mu doručovány rozhodnutí soudu atd. Také dochází k tomu, že již v tomto případě přestává být nutná funkce opatrovníka, který tímto zaniká. O výživném se rozhoduje jen do doby, než nezl. dítě nabylo zletilosti. [5]

Vyživovací povinnost zaniká jen při osvojení dítěte, kdy tato přechází na osvojitele, ale také v tu chvíli, kdy je dítě schopno se samo žít. [5]

Výše uvedené typy odpovídají případům řešeným opatrovnickými soudy. Byly vybrány ty nejčastěji používané paragrafy, podle kterých se tento soud řídí. Jejich praktické příklady jsou uvedeny v další kapitole, kde jsou tyto paragrafy uváděny v praxi. Jak bylo výše zmíněno, zákon o rodině není obsáhlý a je na každém soudci, aby se každým případem zabýval zvlášť a také zvlášť řešil vždy s přihlédnutím na potřeby nezl. dítěte.

4. Výklad platné právní úpravy v praxi

Neboť diplomová praxe probíhala u Obvodního soudu pro Prahu 4 (dále jen OS pro Prahu 4) – opatrovnické oddělení – je obecný postup níže uvedený převzat od tohoto soud. Avšak pro úplnost je nutno dodat, že u ostatních typů soudů, jsou obecné postupy v řízení stejné. Komentáře přidané k jednotlivým případům jsou pouze tvrzením autorky, neztotožňují ničí jiný názor než autorky.

4.1. *Obecný postup soudu při nařízení ústního jednání*

Návrhem, kterým se účastník domáhá svých práv, je po doručení do podatelny prvoinstančního soudu předán do zápisového oddělení (do tohoto oddělení jsou předávány všechny návrhy, které jsou soudu podány), kde je zapsán do systému soudu ISAS¹:

- rodiče nezl.,
- jméno nezl. dítěte a jeho narození,
- předmět návrhu.

Po zapsání těchto informací je návrhu přidělena nezastupitelná spisová značka (dále jen sp.zn.), ISAS jej náhodně přidělí soudci, po vytisknutí obalu s přidělenou sp. zn. je vytvořen spis, který je následně předán do příslušné kanceláře soudce. Vedoucí kanceláře jej opatří senátkou², zažurnalizuje jej, vloží do něj obaly na přílohy, stejnopisy a předloží řešícímu soudci. Celý postup trvá přibližně jeden týden od přijetí návrhu podatelnou.

Po předložení nového návrhu soudci, ten návrh pečlivě prostuduje – tedy zjistí zda návrh odpovídá příslušnosti soudu, splnění všech podmínek platného návrhu (např. zda je v návrhu uvedeno jméno, datum nar. nezl. dítěte, zda jsou na návrhu uvedeni oba

¹ ISAS – soudy mají stejný informační systém, v rámci stejného soudu je možnost jeho prostřednictvím v případě potřeby nahlédnout do elektronické podoby spisu

² senátka – nezastupitelné číslo návrhu dle kterého lze na web. stránce justice zjistit umístění a pohyb spisu

rodiče, zda je podepsán, jaký je předmět řízení atd.). Pokud návrh nespĺňuje některé z podmínek platného návrhu je navrhovatel přípisem vyzván k jeho doplnění.

V případě, že není přesně jasné, o co přesně navrhovatelí jde (je nejasné podání) nebo pokud v návrhu není jasný aktuální pobyt nezl.dítěte, předvolá si soudce navrhovatele k tzv. informativnímu výslechu. Informativní výslech slouží k vysvětlení, upřesnění případného nedorozumění mezi soudem a navrhovatelem (stává se, že účastník místo návrhu podá podnět, faktické místo bydliště nezl. dítěte je jiné atd.).

Pokud je návrh v pořádku, soudce ustanoví kol. opatrovníka a stanoví termín ústního jednání. Podle typu projednávaného případu soudce určí, koho předvolat, které dokumenty v originále je třeba předložit k jednání (např. u právního úkonu schválení darovací smlouvy za nezl. dítě je nutno předložit příslušnou smlouvu podepsanou všemi účastníky.

Jak vyplývá ze ZoR musí být nezl. dítěti stanoven opatrovník. Ve všech případech projednávajících se u opatrovnických soudů se ustanovuje příslušný Úřad městské části nebo příslušný úřad pod který faktické bydliště nezl. dítěte spadá. V každém úřadu funguje OSPOD³, pod nějž spadá OPD⁴. Pracovnicemi OPD jsou vyškolené sociální pracovnice působící také v terénu a prošetřující na žádost soudu poměry nezl. dětí v místě jejich bydliště, poměry v místě bydliště rodičů nezl. dítěte (pokud rodiče nebydlí spolu a žádají soudní úpravu styku), slouží jako vyjednávači mezi znesvářenými rodiči, pokoušejí se s rodiči domluvit dohodu a jiné. V celém řízení hraje opatrovník nezastupitelnou roli, neboť jen on podrobně zná poměry v rodině, zná vystupování rodičů i nezl. dítěte, má větší zkušenosti „ze života“, většinou víc, co může od rodiny očekávat. Je totiž zřejmé, že ačkoliv se soudce snaží proniknout do každého případu, nemůže počítat s tím, že z chování rodičů v jednacím síni, z předložených dokladů, popř. výslechu svědků, zjistí veškeré skutečnosti, které by mohly mít vliv na jeho rozhodování. A právě k tomu, aby soudce byl správně informován o všech skutečnostech týkajících se rodiny nezl. dítěte, slouží opatrovník.

³ OSPOD – orgán sociálně právní ochrany dětí

⁴ OPD – orgán péče o dítě

Vysvětlení referátu:

1) V každém referátu se vyskytují tzv. soudní formuláře, jenž se podle typu případu posílají účastníkům řízení, např.. vz. 091 je usnesení, kterým se ustanoví kol. opatrovník nezl. dítěte, vz. 024 a 017 jsou předvolávky k nařízenému ústnímu jednání a vz. 111 je dotaz na výši příjmů rodičů za určité období stanovené soudem, v případech, že se nejedná o zpětné výživné jsou žádány příjmy za posledních 12 měsíců, v případech, kdy se jedná o zpětné výživné, jsou žádány příjmy zpětně od doby, od které je výživné požadováno (nejvíce 3 roky zpětně).

2) Návrh: účastníkům, kteří nepodávali návrh se tento musí poslat, aby ostatní účastníci věděli, proč jsou k soudu zváni, jaké důvody vedly navrhovatele k podání.

3) Přípisy: na rodičích nezl. dítěte jsou vyžádány veškeré dokumenty, které jsou potřebné k rozhodnutí soudu, jako např. lékařské zprávy nezl. dítěte, náklady na zájmovou činnost nezl. dítěte apod.

4) Žádost o prošetření poměrů: pokud se jedná o úpravu poměrů nezl. dítěte – tedy výživné, styk, je třeba, aby opatrovník prošetřil poměry nezl. dítěte v rodině a podal zprávu k soudnímu jednání. Ve zprávě se opatrovník zaměřuje především na bydliště rodiny, jaké je povolání rodičů, jaké jsou potřeby nezl. dítěte, kam nezl. dítě chodí do školy či školky, zda má nezl. dítě zdravotní problémy, případně provede pohovor s nezl. dítětem.

V poslední době často diskutovaným tématem jsou výslechy nezl. dětí u soudu a věk, kdy tyto děti jsou schopny odpovídat na otázky soudu. V praxi OS pro Prahu 4 se nejvíce osvědčil věk dítěte k výslechu kolem 12 let. Avšak pokud se lze výslechu nezl. dítěte před soudem vyhnout, je výslech proveden na půdě OPD, jenž je na práci s nezl. dětmi vyškolen. V případech, kdy se soudce přece rozhodne nezl. dítě vyslechnout, je proveden bez přítomnosti rodičů, zástupců rodičů, příp. opatrovníka a soudce se snaží navodit takovou atmosféru, která dítěti dodá pocit klidu, zpravidla pochválí oblečení, zeptá se na zájmy, školu, po navázání kontaktu přejde k vážnějším dotazům.

4.1.1. Poštovní obálky

Po vytvoření požadovaných formulářů, přípisů dle referátu, jsou tyto zaslány účastníkům řízení, a to poštou v doporučené zásilce. V opatrovnickém řízení se používají 4 typy obálek. Typ II a VI (s modrým pruhem a do vlastních rukou) se zasílá návrh, usnesení o zahájení řízení a dále konečné rozhodnutí soudu (rozsudek), případně se vrácení příloh. Typ VIII a IX (bílé obálky) jenž mohou být předány nejen samotnému příjemci, ale také susedovi, příslušníkovi rodiny atd., zasílá se usnesení, předvolání atd.

Obálky jsou důležitou součástí soudního řízení, neboť bez doručenek by se nepoznalo, zda jsou účastníci řízení informováni o termínu jednání, nemohla by se dále určit právní moc – tedy, že rozhodnutí je pravomocné aj. Stává se, že obálka se soudu vrátí zpět nevyzvednutá. Pokud je obálka uložena na poště, tedy jedná se o to, že účastník si ji jen nevyzvedne, považuje se za doručenou. Tuto skutečnost si většina občanů neuvědomuje a myslí si, že pokud si obálku nevyzvednou, jednání se nebude konat, usnesení nemůže být pravomocné atd. Pak jsou tyto překvapeni, že je rozhodováno v jejich nepřítomnosti. Jiný případ nastává, pokud se obálka vrátí jako nedoručitelná (příjemce se odstěhoval, je neznámý na uvedené adrese atd.). Pokud si je soud jistý, že účastník na adrese bydlí, pokusí se obálku doručit soudním doručovatelem. Jestliže ovšem neví, kde se účastník přesně nachází, vyzve všechny zainteresované účastníky o sdělení nového pobytu příjemce, případně mu ustanoví opatrovníka viz. níže.

Referát vypravují soudní zapisovatelky a ty také založí spis na určené datum jednání (popř. na lhůtu⁵) do kanceláře soudce.

⁵ lhůty – jsou to dny v měsíci, na které se zakládají ty spisy se kterými nastal pohyb (např. došlo k zaslání přípisu rodičům, úřadu se žádostí o zprávu atd.) a na které se očekává odpověď nebo zpráva o doručení zásilky pro vyznášné právo. moci zasílaného dokumentu.

4.1.2. Vedoucí kanceláře a soudní zapisovatelka

Každý soudce má svou vedoucí kanceláře (na jednu vedoucí připadá více soudců), které předkládá spisy s referáty, vypracovanými rozhodnutími a ona je také spojovacím článkem mezi zapisovatelkou a soudcem. Zároveň má každý soudce přidělenou vlastní soudní zapisovatelku, která vykonává jeho pokyny v referátech: komunikuje s účastníky jednání, co se týká změny termínu jednání, potřebou doplnit zprávy, obvolávání znalců ohledně termínu vypracování ZP, obvolává účastníky jednání k nově nařízenému jednání, přepisuje rozhodnutí z diktafonového záznamu atd. Zapisovatelky jsou schopné se mezi sebou zastoupit v případech nutnosti. Protože na opatrovnickém oddělení je více soudců a tím pádem i více zapisovatelek, je nutné, aby každý soudce měl své označení, v případě opatrovnického oddělení na OS pro Prahu 4 je to číslo, podle kterého se snadno pozná nejen kterému soudci patří přijatá pošta, ale také v případě obálek je jednodušší jejich rozeznávání.

4.1.3. Ústní jednání před soudem – jeho náležitosti a protokoly

Před ústním jednáním se na dveře jednací síně vyvěsí plachta se seznamem denního jednání. Při každém řízení zapisovatelka vytváří protokol o jednání, ve kterém je uvedeno o jakou spis. zn. se jedná, v jaký den se jednání konalo, u jakého oddělení a dále o jaké nezl. dítě v jednání jde, zapisuje se také kdo byl přítomen od soudu, tedy jméno soudce a zapisovatelky, kdo se k jednání dostavil z předvolaných účastníků a v kolik hodin bylo jednání započato a ukončeno.

Pokud je vyhlášen rozsudek, soudce jej odůvodnění a poučí o opravném prostředku (kam se účastníci případně mohou odvolat, prostřednictvím jakého soudu).

Po vyhlášení rozhodnutí má soudce 30 dnů na to, aby vyhotovil rozsudek je následně zaslán účastníkům. Pokud se účastníci řízení neodvolají do vyhlášeného rozsudku, tento po příchodu doručenek a po uplynutí dalších 15 dní nabyde právní moci a řízení je tímto úspěšně završeno. Pokud se ovšem účastníci do rozsudku odvolají, na což mají 15 dnů ode dne doručení rozsudku, je celý spis, po rozeslání odvolání ostatním

účastníkům spolu s výzvou k vyjádření i odvoláním, podstoupen Městskému soudu v Praze, který celý rozsudek buď zruší, vrátí jej k novému rozhodnutí spolu s pokynem na co se má nižší soud zaměřit nebo sám ve věci rozhodne jinak nebo rozsudek nižší instance potvrdí.

4.1.4. Soudní poplatek v opatrovnickém řízení

Občas se stane, že navrhovatel (ať již rodič nezl. nebo práv. zástupce) zaplatí soudní poplatek (dále jen SOP). Opatrovnická jednání však jsou zvláštní v tom, že v nich není placen SOP. Pokud se tak stane, tento nezůstává soudu, ale po skončení jednání je vrácen tomu, kdo jej zaplatil.

4.2. Příklady rozhodnutí ze soudní praxe

Jedná se o reálné případy řešené OS pro Prahu 4. S ohledem a platnost zákona o ochraně osobních údajů byly pozměněny tak, aby se v nich případní účastníci hůře poznali a celý případ byl převeden na co možná neobecnější formu postupu.

4.2.1. Osvojení

Zcela výjimečně byly vybrány dva případy, neboť osvojení zahrnuje 2 typy. Bylo vybráno osvojení nezrušitelné, a to novým manželem matky nezl. a zrušitelné, a to novými rodiči bez vztahu k tomuto nezl. dítěti

4.2.1.1. Nezrušitelné osvojení

Navrhovatel (nový manžel matky nezl.) podal návrh na nezrušitelné osvojení nezl. dítěte, které s ním žije ve společné domácnosti. Do svého návrhu uvedl, že uzavřel manželství s matkou nezl. a že se jim z manželství narodilo další nezl. dítě. Dále uvedl, že ve společné domácnosti žije s nezl. dítětem, pečuje o něj a podílí se na jeho výchově, jeho vlastní biologický otec o něj neprojevuje zájem, nikdy ho neviděl a platí na něj pouze soudem stanovené výživné. Nezl. dítě ho považuje za svého otce. Uvedl, že chce

nezl. dítě osvojit s tím, že bude zapsán v matrice narození namísto biologického otce, kdy sám biologický otec nezl. souhlasil s tímto nezrušitelným osvojením. Ke svým poměrům uvedl, že vlastní majetek, a to byt, kde rodina žije, dále že má dostatečné finanční prostředky pro zajištění péče o celou rodinu a je si vědom toho, co nezrušitelné osvojení znamená. Navrhl proto, aby se nezl. dítě stalo jeho osvojencem a převzalo jeho příjmení a dále, aby byl zapsán na místo biologického otce v matrice narození nezl. dítěte.

Postup soudu:

Po zapsání návrhu, přidělení mu jeho spis. zn.a prostudování, příslušný soudce nařídil ústní jednání, kdy provedl zápis do spisu -určil v jaký den a v jakou hodinu se bude příslušné jednání konat, dále určila jaká Městská část bude kol. opatrovníkem nezl. dítěte, předvolal účastníky jednání a stanovil doklady, které poslouží jako důkaz a opora při rozhodování soudu.

Zapisovatelka spis vypraví a založí na určitý jednací den.

Ve stanovený den se dostavili k ústnímu jednání oba rodiče nezl. dítěte, navrhovatel i kolizní opatrovník nezl. dítěte.

Navrhovatel přednesl návrh shodně jako v písemném vyhotovení podaném soudu jako návrh.

Soud vyzval rodiče nezl. a kol. opatrovníka, aby se vyjádřili, zda s tímto návrhem souhlasí či nikoliv. Oba rodiče v tomto případě s návrhem navrhovatele souhlasí a souhlasil i kolizní opatrovník.

K důkazu se četly doklady, které měli účastníci doložit k jednání (např. oddací list navrhovatele a matky nezl. dítěte, rodný list nezl. dítěte, lékařská zpráva navrhovatele, zpráva o provedení šetření v místě bydliště matky nezl. a navrhovatele a výpis z rejstříku trestů navrhovatele).

Účastníci měli možnost vyjádřit ke čteným listinám. Tito se k nim nevyjádřili.

Poté bylo konstatováno předchozí rozhodnutí, kterým bylo svěřeno nezl. dítě do péče matky a otci stanoveno výživné, den a spis. zn. tohoto rozhodnutí.

Po vyslechnutí navrhovatele, otce i matky nezl. k jejich osobním poměrům, vztahu k nezl. dítěti atd. byli účastníci vyzváni, aby přednesli svůj závěrečný návrh, ve kterém měli uvést, zda s návrhem navrhovatele souhlasí či nikoliv. V tomto případě všichni účastníci vyslovili souhlas již v podaném návrhu.

Nato s přerušením jednání, kdy účastníci byli vyzváni, aby vyčkali rozhodnutí soudu na chodbě, soudce vyhlásil rozsudek v tomto znění:

- I. Nezl. dítě xy, nar. xy, dítě rodičů: paní xy, nar. xy, a pana xy, nar. xy, se stává po právní moci tohoto rozhodnutí nezrušitelně osvojencem manžela matky, pana xy, nar. xy, který bude zapsán v knize narození nezl. dítěte na místo jeho otce.
- II. Nezl. dítě ponese příjmení manžela matky.
- III. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodněno, dáno poučení o opravném prostředku.

Následovalo vyhotovení rozsudku, ve kterém je uveden výrok rozhodnutí soudu a odůvodnění, v rozvinutější formě než bylo dáno při jednání, proč soudce rozhodl tak, jak rozhodl, na základě jakých důkazů.

Soud v tomto případě rozhodoval na základě § 63 odst. 1,2 ZoR, dále § 64 odst. 1 ZoR, § 69 odst. 1 ZoR, § 70 ZoR, § 71 ZoR a § 67 odst. 1 ZoR.

Stejně jako v každém opatrovnickém řízení je výrok o náhradě nákladů řízení odůvodněn § 146 odst. 1 písm. a) o.s.ř.

Na konci rozsudku je dáno poučení, datum rozhodnutí, podpis soudce⁶ a podpis zapisovatelky za správnost vyhotovení.

Soudce poté napsal referát, že rozsudek má být zaslán všem účastníkům jednání (rodiče nezl. dítěte, navrhovatel a kol. opatrovník). Dále stanovil lhůtu, která je v případě, že se účastníci nevzdali práva na odvolání, součtem doby než se vrátí doručenky soudu + 15 dní na možnost odvolání proti rozhodnutí. Zapisovatelka poté vypravila tento referát a po nabytí právní moci rozsudku bylo dáno hlášení matrice o osvojení nezl. dítěte.

Komentář:

Již od podání návrhu se jednalo o jednoduchý případ, neboť s návrhem všichni zainteresovaní účastníci souhlasili již na počátku.. Celé vyřízení trvalo přibližně 2 měsíce, tedy i s nabytím právní moci a zasláním hlášení matrice.

Ovšem je otázkou, zda si opravdu navrhovatel uvědomuje, jaké všechny důsledky bude mít nezrušitelné osvojení, neboť tímto získává nejen práva, ale také povinnosti. Další otázka vyvstává pokud se týká trvalosti vztahu navrhovatele a matky nezl., kdy v době vysoké rozvodovosti je otázkou, jak dlouho může spokojené manželství vydržet. Kdyby totiž toto manželství nevydrželo, musel by tento navrhovatel v případě nesvěření nezl. dítěte do jeho či střídavé péče, platit výživné nejen na své biologické dítě, ale také na své osvojené dítě. Je zcela jasné, proč se biologický otec nezl. dítěte tak rád vzdal svého práva na zmiňované dítě a souhlasil s osvojením, neboť i když bylo výživné stanovené ve velmi malé částce, je přeci lepší neplatit vůbec než platit, i když málo.

⁶ Zapisovatelka se píše až na kopie rozhodnutí, originál zašíváný do spisu je podepsán jenom soudcem.

4.2.1.2. Zrušitelné osvojení⁷

Budoucí osvojitelé podali návrh na osvojení I. stupně u nezl. dítěte, kdy uvedli, že matka nezl. v zákonné lhůtě dala souhlas k osvojení dítěte bez vztahu k určitým osvojitelům. Navrhovatelé byli vybráni do seznamu Magistrátu hl.m.Prahy jako vhodní žadatelé o osvojení. Na základě rozhodnutí Městské části jim bylo nezl. dítě svěřeno do předadopční péče. V současné době je s ním navrhovatelka doma, stará se o něj, zvyklo si na něj, je u nich stejná citová vazba jako mezi rodiči a dítětem, a proto navrhuje, aby soud vydal rozsudek, ve kterém se nezl. dítě stává osvojencem navrhovatelů, příjmení bude mít po osvojitelích a osvojitelé budou zapsáni do knihy matriky narození, jako rodiče nezl. dítěte.

Postup soudu:

Postup v této věci je stejný jako v předchozím případě.

Při řízení osvojitelé přednesli návrh shodně jako v písemném vyhotovení. Kol opatrovník s tímto souhlasil.

Po přečtení důkazů a po závěrečných návrzích byl vyhlášen tento rozsudek:

- I. nezl xy, nar. xy, se stává právní mocí tohoto rozhodnutí osvojencem manželů: paní xy, nar.xy a pana xy, nar. xy, kteří budou zapsáni v knize narození nezletilého jako jeho rodiče. Nezletilí nadále ponese příjmení osvojitelů.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

⁷ I když osvojitelé měli zájem o nezrušitelné osvojení, toto nemohlo být provedeno, neboť nezl. dítěti nebyl v té době rok. Zrušitelné osvojení nezl. dítěte může být „přeskočeno“ v případech, kdy je nezl. rok a více.

Soudem jim bylo dáno odůvodnění rozhodnutí a poučení o opravném prostředku. Po vyhlášení se všichni účastníci se vzdali práva podat odvolání do vyhlášeného rozsudku.

Postup soudu je odůvodněn ustanovením dle § 68 ZoR, § 69 odst. 1 ZoR, § 70 ZoR, § 71 ZoR.

V rozsudku v odůvodnění konstatováno, že bylo prokázáno, že všechny zákonné podmínky byly splněny, proto rozhodl tak, jak ve výroku uvedeno.

Znovu po právní moci rozhodnutí bylo dáno hlášení matrice, kterým se oznamuje osvojení nezl. dítěte, dále kdo jsou jeho osvojenci a zda se jedná o osvojení zrušitelné či nezrušitelné.

Komentář:

V daném případě byla situace obdobná jako v minulém případě, neboť i když zde vystupovala biologická matka nezl., která se ovšem vzdala v zákonné lhůtě nezl. dítěte, tím pádem, přestala být účastníkem jednání. Nezáleželo tedy na její dobré vůli, zda si osvojení rozmyslí či ne, aby k němu došlo. Tento případ nebývá pravidlem, aby průběh byl takto jednoduchý, neboť ve větším množství případů se matky (většinou cizí státní příslušnice) obávají placení porodného a utíkající z porodnic, aniž by zaplatili a podepsaly tento souhlas nebo ačkoliv slíbí, že ho podepíší, k podpisu se nedostaví. V těchto případech musí být proto ještě před osvojením nezl. dítěte zahájeno řízení o nezájmu rodičů a zbavení rodičovské zodpovědnosti, tedy po uplynutí dvouměsíční lhůty – viz. další příklad.

4.2.2. Nezájem rodičů

Městská část podala podnět podle § 178 odst. 1 zák. č. 99/1963 Sb. o.s.ř.k zahájení řízení o vydání rozhodnutí o nezájmu matky o dítě, a to podle § 68 zákona č. 94/1963 Sb. Ve svém podnětu uvedla, že rodiče nezl. dali předběžný souhlas

s osvojením nezl. a zároveň jim bylo sděleno, že je nutné, aby tento souhlas písemně podepsali v určité lhůtě, ale tito se k podpisu nedostavili. Dítě bylo umístěno v Dětském centru. Ze zprávy dětského centra, jež byla přiložena k podnětu, bylo zjištěno, že rodiče nezl. o dítě zájem neprojevovali, netelefonovali mu, nenavštívili ho. Dále konstatovali, že již uplynula doba pro vyslovení dvouměsíčního nezájmu rodičů o dítě a domáhali se tedy vydání rozsudku, ve kterém požadovali, aby soud určil, že rodiče neprojevili o nezl. dítě zájem, a proto není potřeba jejich souhlasu k osvojení nezl. dítěte.

Postup soudu:

Soud se nejprve pokusil zjistit pobyt rodičů nezl. dítěte, neboť z podnětu Městské části vyplývalo, že pobyt rodičů je neznámý, pobyt těchto se nepodařilo zjistit ani z CEO⁸ – centrální evidence obyvatel ani z CEV⁹ – centrální evidence vězňů.

Soud proto zahájil řízení dle § 81 odst. 1,3 o.s.ř., kdy rodičů ustanovil opatrovníky z řad advokátů, zároveň určil opatrovníka pro řízení nezl. dítěti.

Protože se jednalo o ustanovení opatrovníků i rodičům nezl. neznámého pobytu, soud toto usnesení vyvěsil po dobu 15 dní na úřední desku, jak fyzicky, tak elektronicky (stránky justice.cz). Dále pak pověřil opatrovníka nezl., aby mu do spisu založil aktuální zprávu o nezl. dítěti, Ze zprávy vyplynulo, že od doby narození se o dítě nikdo nezajímal. Soud po vyjádření opatrovníků, že přijímají své funkce, nařídil jednání ve věci.

Při jednání bylo konstatováno, že řízení bylo zahájeno usnesením. K dotazu soudu, aby se účastníci vyjádřili k řízení, opatrovníci rodičů i kol. opatrovník nezl. dítěte uvedli, že je zcela na místě, aby toto řízení proběhlo. Po provedení důkazů, kdy účastníci neměli žádné vyjádření ani důkazní návrhy a po závěrečných návrzích, kdy

⁸ CEO – evidence, ze které pomocí r.č. nebo jména se zjišťuje pobyt osob, jejich partneři, děti atd.

⁹ CEV – evidence, ze které se pomocí jména a data narození zjišťuje, zda jsou požadované osoby ve výkonu trestu v Českých věznicích

všichni účastníci uvedli, že souhlasí s tím, aby bylo vysloven nezájem rodičů nad nezl., byl vynesena rozsudek znějící takto:

- I. Soud určuje, že rodiče nezl. dítěte, nar. xy, paní xy, nar. xy, a pan xy, nar. xy, oba bytem xy, neprojevili o nezl. dítě v době od 1.10.2008 žádný zájem, nebudou tedy účastníky řízení o osvojení nezl. dítěte a nebude třeba jejich souhlasu.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Soudem jim bylo dáno odůvodnění rozhodnutí a poučení o opravném prostředku. Po vyhlášení se všichni účastníci se vzdali práva podat odvolání do vyhlášeného rozsudku.

Soud postupoval. dle § 68 odst. 1 ZoR.

Stejně jako v každém opatrovnickém řízení je výrok o náhradě nákladů řízení odůvodněn § 146 odst. 1 písm. a) o.s.ř.

Soud odůvodnil svůj výrok tím, že i když rodiče nepodepsali souhlas s osvojením, již na začátku dali předběžný souhlas, o dítě se nezajímali, nekontaktovali ho, z jejich postoje vyplýval jasný nezájem o nezl. dítě, a proto soud rozhodl tak, jak ve výroku uvedeno.

Soudce poté zapsal referát, že rozsudek má být zaslán všem účastníkům jednání (rodiče nezl. dítěte, navrhovatel a kol. opatrovník). Dále stanovil lhůtu, která je v případě, že se účastníci nevzdali práva na odvolání, návrat doručenek soudu a 15 dní na odvolání. Zapisovatelka vypraví tento referát. Po napsání rozsudku, je vyhotoveno také usnesení, kdy opatrovníkům rodičů je přidělena částka za zastupování v podobě režijního paušálu.

Komentář:

Toto řízení trvalo 1 měsíc, bylo velmi rychlé, i když ze začátku zkomplikované neznámým pobytem rodičů a všemožnými dotazy na různé organizace ohledně pobytu rodičů nezl. Je velkou úlevou, že justice již používá prostředky moderní techniky, kdy není problém domluvit se s různými organizacemi telefonem či e-mailem na požadovaných zprávách či dotazech, je také velká výhoda mít možnost zjistit si pobyt rodičů v CEO nebo CEV. Naštěstí i v situacích, kdy soud nemůže rodiče najít, pomatuje zákon na tyto možnosti, kdy soud ustanoví rodičům neznámého pobytu opatrovníky. Tito jednání značně zjednodušili, nemusí se nikde dohledávat, je u nich jistota, že k jednání přijdou, nekomplikují zbytečně jednání, u kterého je již od začátku jasné, jak dopadne.

4.2.3 Nařízení ústavní výchovy a vydání předběžného opatření

Návrh v tomto konkrétním případě podala Městská část. Ve svém návrhu uvedla, že ředitelka azylového domu jim telefonicky sdělila, že u nich bydlí matka s nezl. dítěte, o které se nezajímá, matka je závislá na drogách, vrací se večer podnapilá do azylového domu, její péče o nezl. dítě je závadná, dítě bylo nalezeno plačící hlady na zemi, musejí se o něj starat sousedé matky nezl., matka nechce kojit, nedá mu pořádně najíst.

Proto Městská část navrhla, aby bylo vydáno předběžné opatření (dále jen PO) podle § 76a zákona č. 99/1963 Sb, o.s.ř., o kterém musí být rozhodnuto do 24 hodin, kterým bude nezl. dítě svěřeno do péče zařízení odpovídajícího věku nezl. dítěte (v tomto případě FTN, Dětského centra s komplexní péčí a podpůrnou rodinnou terapií, Praha 4, neboť se jedná o dítě ve věku půl roku). Jako důkazy byly předloženy telefonický rozhovor s ředitelkou azylového domu.

Protože se jednalo o naléhavý případ, který potřeboval brzké řešení, byl tento návrh podán nejprve faxem – což se ve většině případů PO podle stejného § řeší stejně, aby mohlo být vydáno PO a až po nějaké době, ale v ten samý den, předložen návrh v originální podobě samotnou sociální pracovníci Městské části.

Je zavedenou praxí na opatrovnickém oddělení, že „rychlé“ PO je nejdříve avizováno sociální pracovníci soudu, poté posláno faxem a po vydání opatření je přímo předáno sociální pracovníci, je na něm již vyznačena vykonatelnost, a to v ten samý den a hodinu. Sociální pracovnice pak nemají problém, aby jej mohly přímo vykonat (např. odebrat dítě ze závadného prostředí a umístit jej do vhodnějšího).

Postup soudu:

Soudce v tomto případě, kdy bylo ohroženo zdraví a život dítěte, vydal PO, kterým bylo nařízeno umístění nezl. dítěte do péče Dětského centra s komplexní péčí a podpůrnou rodinnou terapií, Praha 4. Toto bylo odůvodněno tím, že matka není schopna se o nezl. dítě sama postarat, zanedbává jej, je drogově závislá. Soud proto postupoval podle § 76a zákona č. 99/1963 Sb. o.s.ř.

V poučení bylo uvedeno, že účastníci sice mají právo podat odvolání, ale toto rozhodnutí je vykonatelné hned a odvolání na něj nemá vliv.

Toto PO je zasláno účastníkům (tedy Městské části, matce s návrhem na vydání předběžného opatření a Dětskému centru).

Tentýž den, kdy bylo PO vydáno, byl vykonavatel OS pro Prahu 4 kontaktován službukonajícím soudcem a bylo mu oznámeno chystané předběžné opatření. Vykonatel poté se sociální pracovníci odjeli do bydliště matky, která byla seznámena s nařízeným předběžným opatřením a následně jim nezl. dítě vydala oblečené na cestu a bez problémů. Nezl. dítě bylo po vydání odvezeno na prohlídku do zdravotnického zařízení a poté přemístěno do Dětského centra.

O celém tomto postupu byl sepsán protokol vykonavatelem OS pro Prahu 4, který byl následně zažurnalizován do spisu nezl. dítěte.

Další postup byl ten, že Městská část byla požádána o zaslání aktuální zprávy o matce a nezl. dítěti. Zprávou od Městské části bylo zjištěno, že nezl. dítě se stále

nachází v Dětském centru, nikdo se o něj nehlásí, nikdo nemá zájem převzít péči o něj. O matce bylo zjištěno, že se sama přihlásila do léčebny drogově závislých.

Nato bylo zahájeno řízení o nařízení ústavní výchovy nad nezl. dítětem kterému byl ustanoven kol. opatrovník a dále bylo prodlouženo PO o jeden měsíc. Ze závady (nedoručená poštovní zásilky) matky nezl. bylo zjištěno, že se matka nezl. z uváděné adresy odstěhovala neznámo kam, a proto byla vyzvána výše uvedená léčebna k tomu, aby sdělila, zda neví současný pobyt matky nezl. dítěte.

Ze zprávy této léčebny pak bylo zjištěno, že matka nezl. se zde zatím nachází.

Mezitím se ovšem odvolal kol. opatrovník s tím, že nezl. dítě je fakticky vedeno v obvodu jiné Městské části než je Praha 4 a uvedl i příslušnou Městskou část.

Bylo tedy vydáno další usnesení, kterým bylo nařízené předběžné opatření prodlouženo o další měsíc a také změněno předchozí usnesení o opatrovníkovi, kdy byl ustanoven správný podle faktického bydliště dítěte.

Následně byl léčebně drogově závislých, kde se nacházela matka, zaslán dotaz, do kdy bude matka nezl. dítěte v léčebně, zda je schopna účastnit se soudního jednání. Léčebna uvedla, že zde bude matka pobývat dlouhodobě a její zdravotní stav ji umožňuje účastnit se jednání.

V mezičase Městská část opět podala žádost o prodloužení PO, tomuto bylo vyhověno.

Opětovně by požádán kol. opatrovník nezl. o zaslání aktuální zprávy o nezl. dítěti, ze které bylo zjištěno, že nezl. dítě je stále v Dětském centru, matka odešla z léčebny drogově závislých a nyní se nachází s nezl. dítětem společně v Dětském centru, kde se zacvičuje pod dohledem odborníků v péči o nezl. dítě a po zacvičení má v plánu odejít do komunity léčící drogově závislé, v ní by jí bylo umožněn pobyt i s nezl. dítětem a také pokračování zácvičku.

V mezičase Městská část opět podala žádost o prodloužení PO, tomuto bylo opět vyhověno. Opatrovník nezl. sdělil, že je s matkou v kontaktu, domlouvá se s ní na dalším postupu v péči o nezl. a slíbil, že se s matkou nejen dostaví v den jednání, také si promluví s matkou o tom, aby s ústavní péčí u nezl. dítěte souhlasila s tím, že pokud by po ukončení pobytu v Dětském centru nastoupila do zmiňované komunity a chtěla by si s sebou vzít i nezl. dítě, nebudou jí v tomto bránit.

Protože matka byla schopna účasti na jednání a opatrovník slíbil zařídít její účast, bylo možno nařídít ústní jednání.

Při samotném jednání byla přítomna matka nezl. i kol. opatrovník. Bylo konstatováno, kterým usnesením bylo zahájeno řízení, den a spis. zn. Účastníci byli poté vyzváni k vyjádření v této věci. Matka uvedla, že s ústavní péčí nesouhlasí, naopak opatrovník ji navrhl. K důkazu byly přečteny zprávy opatrovníka a zprávy z léčebny, kde matka pobývala. Nato bylo přistoupeno k výsledku matky, která po poučení dl § 131 o.s.ř. vypovídala o svých osobních poměrech, o své závislosti, o své péči o syna, jaké má příspěvky, kde by bydlela, kdyby nad nezl. dítětem nebyla nařízena ústavní výchova, o své rodině atd. Matka také uvedla, že až bude propuštěna z léčebny, půjde na zácvik do specializované komunity, která se zabývá pomocí drogově závislým a také pomocí matkám s dětmi.

Kol. opatrovník se jí dále zeptal, zda má kde bydlet, proč začala brát drogy. Poté byl výslech matky ukončen.

Kol. opatrovník poté v závěrečném návrhu uvedl, že žádá o svěřeni nezl. dítěte do ústavní péče s tím, že matka není schopna o dítě pečovat, nemá kde bydlet, neví jak se o nezl. dítě pořádně starat. Uvedl, že je nutné, aby matka projevila snahu a prokázala stabilitu v tom směru, že nebude užívat dlouhodobě drogy, je schopna poskytnout nezl. dítěte stabilní výchovné prostředí. Souhlasil ovšem s tím, že pokud půjde matka do specializované komunity na zácvik, bude si moci vzít nezl. dítě s sebou. Matka žádala, aby jí bylo nezl. dítě svěřeno do její péče.

Po přerušeném jednání vyhlášen tento rozsudek:

- I. Nad nezl. xy, nar. xy, se nařizuje ústavní výchova
- II. Matce se vyživovací povinnost nestanoví
- III. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Účastníkům bylo dáno odůvodnění a poučení o opravném prostředku.

Soud v tomto případě rozhodoval na základě § 46 ZoR.

Stejně jako v každém opatrovnickém řízení je výrok o náhradě nákladů řízení odůvodněn § 146 odst. 1 písm. a) o.s.ř.

Soud svůj postup odůvodní tím, že matka nemá vhodné prostředky pro nezl. dítě, je drogově závislá, i když v léčení, neví jak se o nezl. dítě řádně postarat, není zaměstnaná, otec nezl. není v RL listně nezl. dítěte uveden, jeho širší rodina také není nikde uvedena, matka nemá dostatečné finanční prostředky, aby dítě mohla mít ve své péči a i proto ji nebylo stanoveno výživné, které se v případě ústavní výchovy ve většině případech stanoví (tedy pokud má rodič dostatečné finanční zabezpečení), což není tento případ. Stejně jako v ostatních případech se rozsudek vypraví a stanoví se lhůta.

Komentář:

V tomto případě se jednalo o složitější případ, ve kterém se navíc musela jednat s velkou rychlostí, neboť byl ohrožen život nezl. dítěte. Ovšem samotné řízení ve věci se značně protáhlo, PO bylo nařízeno v říjnu 2008 a řízení skončilo v únoru 2009. I když se může zdát, že soudní jednání bylo zbytečně protahováno, není tomu tak. Soud potřeboval nejprve zjistit, kde se matka skutečně nachází, také do všech usnesení má každý z účastníků právo se odvolat, takže soud musí čekat až se vrátí doručenky, přičemž navrácení doručenek je dlouhý proces, plus po vrácení doručenek se musí počkat dalších 15 dnů na možné podání odvolání. Dále byly nutno vyžádat zprávy

od opatrovníka o nezl. dítěti i matce, to vše v určitých lhůtách k vyjádření. Samotné ústní jednání před soudem bylo krátké, trvalo je 35 minut.

Zbytečné protahování bylo zaviněno také matkou nezl., kdy soudu se nedařilo zjistit její současný pobyt. Až dotazem na léčebnu bylo zjištěno, kde se matka nachází. I soud ovšem v tomto případě není bez viny, neboť nepozorností ustanovil špatného opatrovníka a vydáním opravného usnesení se celý případ opět protáhl.

4.2.4 Zvýšení výživného

Matka podala návrh na zvýšení výživného, kdy uvedla, že o nezl. dítěti bylo rozhodováno, kdy byla svěřena nezl. do její péče a otci bylo stanoveno výživné. Dále uvedla, že výživné bylo stanoveno v době, kdy nezl. dítě chodilo teprve do mateřské školky. V současné době již studuje střední školu, jeho náklady se zvýšily, s nezl. dítětem žije matka sama, pobírá důchod, musí zároveň pracovat, další vyž. povinnost nemá, nezná výši příjmů otce. Požádala vydání rozsudku, kdy chtěla stanovené výživné z devadesátých let zvýšit, a to s účinností od roku 2006, tedy v době podání návrhu v roce 2008, 3 roky zpětně.

Postup soudu:

Soudce po předložení návrhu si vyžádal předchozí spis nezl. dítěte (ve kterém bylo rozhodováno poprvé) a zároveň nařídil jednání, kdy matku vyzval, aby předložila své příjmy 3 roky zpětně, doložila výši důchodu, soc. dávek, potvrzení o studiu nezl. dítěte, a zároveň doklady o výši výdajů na studium a zájmovou činnost nezl. Zároveň ustanovil podle místa bydliště nezl. dítěti opatrovníka.

Po obdržení návrhu si otec nezl. přizval k případu svého zástupce, jenž podal vyjádření otce k návrhu matky, kdy uvedl, že i když bylo naposledy rozhodováno o výživném před cca 10 lety, ani ne před 6 lety uzavřeli dohodu s matkou nezl. o předplacení výživného předem a zároveň složil částku přesahující 100.000,- Kč na účet matky nezl., kterou má předplacené výživné až do roku 2010. Ve vyjádření zhodnotil své dřívější i nynější příjmy ze zaměstnání, zmínil svou nynější

nezaměstnanost, uvedl své další vyž. povinnosti a místo svého pobytu. Navrhl doplnit dokazování ve směru majetkových poměrů matky nezl., náklady na výživu nezl. dítěte atd.

Při nařízeném jednání otec nebyl přítomen, a matka žádala, aby soud plně vyhověl jejímu návrhu. Právní zástupce otce odkázal na své písemné vyjádření. Dodal, že otec se o nezl. dítě stará, je na tom finančně špatně a znovu připomenul předplacení výživného s tím, že neví co se s těmito penězi dělo.

Konstatovalo se poslední rozhodnutí týkající se nezl. dítěte.

Po přečtení důkazů se matka vyjádřila k dohodě rodičů o předplaceném výživné, uvedla, že použila prostředky pro potřeby nezl. dítěte.

Po výslechu matky k osobním poměrům, k poměrům nezl. a po doplňujících otázkách od právního zástupce otce, byla účastníkům dána množnost, aby navrhli důkazy k doplnění dokazování. Všichni účastníci navrhli doplnění dokazování též dotazem na úřad práce atd.

Soud za účelem výslechu otce odložil jednání s tím, že již účastníci nebudou předvolání, a aby práv. zástupce otce informoval svého klienta o jednání.

Před dalším jednáním byly učiněny dotazy na Úřad práce hl.m.Prahy, ohledně volných pracovních míst v oboru otce a v těch oborech, které kterými otec prošel.

Při dalším nařízeném jednání, pokračovalo se dle § 119 o.s.ř., se otec nezl dítěte opět nedostavil k čemuž právní zástupce uvedl, že se mu do nařízeného jednání nepodařilo s otcem nezl. spojit.

Po provedeném dokazování zprávou Úřadu práce hl.m.Prahy matka doložila další doklady týkající se nezl. dítěte a to např.. zprávou lékaře. Další důkazy již účastníci řízení nepožadovali.

V závěrečných návrzích matka uvedla, že trvá na svém návrhu, kol. opatrovník se k tomuto připojil. Práv. zástupce otce uvedl, že určitá tvrzení uvedená v řízení, nebyla dostatečně prokázána, není prokázáno především to, co se stalo s předplaceným výživným, neboť otec nebydlí s matkou a nezl. dítětem, souhlasí však se zvýšením výživného o 800,-Kč.

Soud pro přerušení jednání vyhlásil tento rozsudek:

- I. Vyživovací povinnost otce k nezl. xy nar. xy, stanovená naposledy rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 4, ze dne 12.1.1998, č.j. 14 Nc 358/98-3, částkou 300,- měsíčně, se s účinností od 1.1.2009, zvyšuje na částku 1500,- Kč, které je otec povinen hradit vždy do každého 15. dne v měsíci předem k rukám matky nezl.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Dáno odůvodnění, poučení o opravném prostředku. Následovalo vyhotovení rozsudku, s uvedenými důvody, proč soud rozhodl tak, jak ve výroku uvedeno.

Soud v tomto případě rozhodoval na základě 99 odst. 1 ZoR, § 85 odst. 2 zoR, § 96 odst. 1 zoR, § 98 odst. 1.

Soud zhodnotil provedené důkazy – výslech rodičů a usoudil, že od posledního stanovení výživného uplynula dlouhá doba, kdy se změnily poměry nezl. dítěte, otci nezl. ubyly vyživovací povinnosti, otec má možnost přispívat na výživu nezl. Dítěte stanovenou částkou. Vzal v potaz dluhy otce, ale zároveň také podotkl, že dluhy zaujímají místo důležitostí až za vyživovací povinností nezl. dítěte.

Stejně jako v každém opatrovnickém řízení je výrok o náhradě nákladů řízení odůvodněn § 146 odst. 1 písm. a) o.s.ř.

Komentář:

Zvýšení výživného je velmi častou záležitostí projednávaných u opatrovnických soudů. Pokud se jedná o takovéto případy jako tento, je zvýšení zcela na místě, neboť bylo rozhodováno v dobách, kdy doba byla celkově jiná (ať již v cenách nebo možných aktivitách a v dnešní době je výživné stanovené tehdy zcela nedostatečné. Je pravdou, že otec nezl. má dluhy, ale zase už ze zákona vyplývá povinnost postarat se o nezl. dítě, zajistit jeho výchovu a výživu, nemůže být tedy brán zřetel na to, že otec si nadělal dluhy, když nezl. dítě s tímto nemá nic společného – nemůže mu toto být přičteno k tíži, navíc mít dítě je ve většině případů svobodné rozhodnutí dvou osob. Navíc otci nezl. ubyly vyživovací povinnosti k jeho dalším potomkům, tím pádem mu odpadly další výdaje, a zvýšení výživného na jeho další dítě nebude tedy velkým zásahem do jeho prostředků a jeho možností.

4.2.5 *Úprava styku*

Kauza začala zcela běžně jako obyčejná úprava styku, kdy otec podal návrh na stanovení vyživovací povinnosti k nezl. dítěti a navrhl upravit i styk s nezl. dítětem, navrhl svěřit nezl. dítě do péče matky, stanovil výživné a navrhl úpravu styku.

Postup soudu:

Soudce po přečtení návrhu nařídil ústní jednání, ustanovila kol. opatrovníka nezl. a vyžádal si zpráva o poměrech nezl. dítěte od kol. opatrovníka.

Matka po obdržení návrhu otce se vyjádřila v tom smyslu, že se otcem nezl. se pokoušela dohodnout ohledně poměrů nezl. dítěte i ohledně styku, ale protože k ni nedošlo, souhlasila s úředním stanovením styku. Matka byla ochotna souhlasit s dohodou, kdy nezl. dítě bude svěřeno od její péče, otci stanoveno výživné 3 roky zpětně a upraven styk v běžném rozsahu.

Kol. opatrovník do spisu založil zprávu o poměrech matky nezl. a navrhl svěřit nezl. dítě do péče matky a otci stanovit výživné.

Poté bylo nařízeno jednání, kdy po otec přednesl návrh u shodně jako v podání, dále navrhl stanovit výživné zpětně a upravit styk. Byly doloženy doklady na výzvu soudu, např. potvrzení o výši platu a výši soc. dávek, lékařské zprávy, rodný list nezl. dětí. Po vyslechnutí otce dle § 131 o.s.č. k poměrům otce a matky, po přečtení důkazů byl vyhlášen rozsudek do kterého se účastníci vzdali práva na odvolání.

Rozsudek zněl v tomto smyslu:

- I. Nezl. xy, nar. xy, se svěruje do výchovy matky.
- II. Otec je povinen přispívat na výživu nezl. počínaje dnem xy, částkou 2500,- Kč, měsíčně splatnou vždy do každého 15. dne v měsíci předem k rukám matky.
- III. Nedoplatek na výživném za období od 1. září 2006 – 1. října 2008 ve výši 22.000,- Kč, je otec povinen splácet matce ve splátkách po 500,-Kč spolu s něžným výživným počínaje měsícem následujícím po měsíci, ve kterém rozsudek nabude právní moci pod ztrátou výhody splátek.
- IV. Otec je oprávněn stýkat se s nezl. každou lichou středu od 13:00 hod. do 18:00 hod. za přítomnosti matky.
- V. Otec nezl. převezme a předá v místě bydlišti matky
- VI. Matka je povinna nezl. ke styku řádně připravit.
- VII. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Soud postupoval dle § 27 odst. 2 ZoR, § 34 ZoR, kdy uvedl, že styk byl upraven v přítomnosti matky, neboť se otec o nezl. dítě od útlého věku nestaral a nezl. dítě na něj není přivyklé.

Stejně jako v každém opatrovnickém řízení je výrok o náhradě nákladů řízení odůvodněn § 146 odst. 1 písm. a) o.s.ř.

Tento případ dále pokračoval tím, že matka podala návrh na změnu úpravy styku s nezl. dítětem, kdy uvedla, že již o styku bylo rozhodováno, od poslední úpravy již uplynul nějaký čas, dítě si na otce zvyklo, má jiný režim, již není kojencem, a proto navrhla, aby soud vydal rozsudek, kterým se bude otec moci stýkat s nezl. bez její přítomnosti, bude u něj nezl. moci přespávat. Založila plnou moc svého advokáta.

Soudem bylo nařízeno jednání, byl ustanoven kol. opatrovník.

Matka nato podala vyjádření, kdy uvedla, že styk jak navrhovala, bez přítomnosti matky, již s otcem nezl. praktikovali, přecházela tím hlavně neshodám mezi ní a otcem nezl., podotkla, že nezl. dítěti spaní u otce nevyhovuje, a proto navrhuje styk cca 6 hodin měsíčně, aby styk byl přerušen na 3 hodiny, kde by se vrátilo k matce, tam si odpočinulo a vyspalo a poté se znovu vrátilo k otci. Toto by si představovala tak, že styk by probíhal od 12:00 hod. do 18:00 hod. s tím, že by se přerušil od 13:00 hod. do 16:00 hod..

Při nařízeném jednání práv. zástupce matky shodně přednesl návrh jako v písemném vyhotovení. Otec uvedl, že souhlasí se styky v nepřítomnosti matky, ovšem nesouhlasí s přerušením. Opatrovník souhlasil se změnou styku za podmínky, že ho matka několikrát uloží v bydlíšti otce ke spánku.

Při jednání se konstatuje poslední rozhodnutí týkající se nezl. Po výsledku otce k osobním poměrům bylo řízení odročeno za účelem výsledku otce a doplnění dokazování, neboť matka se nedostavila a byla omluvena pro nemoc svým práv. zástupcem.

Při dalším jednání byla vyslechnuta matka ke svým osobním poměrům, k poměrům nezl. dítěte, dotazům ohledně styku otce s nezl..

V závěrečném návrhu matka trvala na svém podaném návrhu. Otec nezl. uvedl, že chce vidět nezl. dítě více než, jak je v uvedeném návrhu. Opatrovník nezl. uvedl, že navrhuje aby se styk uskutečnil celý den bez přerušování.

Po přerušení byl vyhlášen rozsudek:

I. Rozsudek zdejšího soudu ze dne 25.12.2005, č.j. 0 P 1/2008-459, se v části týkající se úpravy styku otce s nezl. mění následovně:

- otec je oprávněn stýkat se s nezl. každou sudou soboru od 9:00 hod. do 18: hod. a dále každou sudou neděli od 9:00 hod. od 18:00 hod. hod.
- každou středu odpoledne od 16:00 hod. do 18:00 hod.

S tím že styk otce s nezl. bude probíhat bez přítomnosti matky, k převzetí a předání nezl. bude vždy docházet v místě bydliště nezl. u matky

II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Soud postupoval dle § 27 odst. 2 ZoR a dále dle § 28 ZoR. Kdy soud rozhodl, že nevidí důvod, aby byl styk s otcem byl přerušován, neboť dítě je starší, může usnout u otce a navíc jednou za 14 dní, kdy je u otce, tak může dodržet klidový režim na který je zvyklé od matky.

Má zato, že kdyby nezl dítě muselo cestou tam a zpět během styku s otcem nezl., bylo by to více než stresující nejen pro něj, ale také pro rodiče.

Po tomto řízení, které skončilo na konci roku 2007 bylo v na začátku roku 2008 doručen soudu návrh Městské části na PO dle § 76a, č. 99/1963 Sb. o.s.ř, kdy bylo konstatováno, že matka podala na Policii ČR oznámi na důvodné podezření na zneužívání nezl. dítěte otcem, a proto navrhli vydat PO, kterým se zakazoval styk otce s nezl. dítětem. Což také doložili zprávou od Policie ČR a protokolem o trestním oznámení.

Soud toto PO vydal, bylo opatřeno vykonatelností ode dne vydání PO – dostalo svou spis. značku.

Otec podal odvolání do PO – odvolání nesplňovalo náležitosti dle § 205 odst. 1 o.s.ř., soud tedy soud vyzval otce k doplnění dokazování.

V mezidobí podala Městská část žádost o prodloužení PO.

Soud si zatím vyžádal zprávou od policie o stavu řízení ve věci zneužívání a jaké je další šetření ve věci.

Po 3 dnech od podání odvolání otce, soudu přišlo vyjádření otce o zpětvzetí odvolání. Ve svém zdůvodnění uvedl, že vyšetřování je stále ve stadiu vyšetřování, odvolání bylo to předčasné. Soud přesto poslal celý spis i s odvoláním otce na Městský soud v Praze, kde odvolání otce zamítly s tím, že ho vzal zpět.

Soud zahájil usnesením řízení ve věci zákazu styku, ustanovil opatrovníka, prodloužil PO o další měsíc.

Soud si znovu vyžádal další zprávu o probíhající vyšetřování od Policie ČR.

Městská část podala znovu žádost o prodloužení PO, soudem jí bylo vyhověno.

Při řízení za přítomnosti všech účastníků soud konstatoval usnesení, kterým se zahájilo řízení. Matka nezl. uvedla, že se případ zneužívání stále vyšetřuje, ovšem psychologe nezl. dítě uvedlo to co uvedlo na policii, dítě bylo vyslechnuto také soudní znalkyní z oboru zdravotnictví, dětská psychologie. Otec nezl. podotkl, že byl na sexuologickém vyšetření, nesouhlasí s obviněním matky nezl. ohledně zneužívání, vše si vymyslela matka nezl. a matka matky, které nechtějí, aby se stýkal s nezl. dítětem. Opatrovník uvedl, že nemá nové zprávy ohledně vyšetřování, nic bližšího nezná.

Matka navrhla doplnit dokazování dalšími listinami, výsledkem znalkyně. Otec a opatrovník neměli další důkazní návrhy, opatrovník si požádal o znovuproloužení PO, čemuž bylo vyhověno.

Jednání bylo odročeno za účelem doplnění dokazování na nový termín.

Soud si znovu vyžádal další zprávu o probíhajícím vyšetřování od Policie ČR.

Při dalším ústním jednání byla vyslechnuta matka, otec. Otec k případu zneužívání znovu uvedl, že vše si vymyslela matka nezl. a matka matky s tím, aby nezl. dítě nemuselo navštěvovat otce.

V závěrečných návrzích matka trvalo na tom, aby byl styk nezl. dítěte s otcem přerušen. Otec se dožadoval, aby PO bylo zrušeno a jemu umožněn styk s nezl. dítětem. Opatrovník navrhl, vzhledem ke zprávám z Dětského krizového centra, zpráv psycholožky a znalkyně, aby byl přerušen styk otce s nezl. dítětem dokud se situace okolo zneužívání nevyřeší.

Soud pro po zvážení důkazů, všech pro a proti, vyhlásil tento rozsudek:

- I. Soud zakazuje styk otce s nezl. dítětem, nar. xy.
- II. Toto rozhodnutí je předběžně vykonatelné.
- III. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Soud postupoval dle ustanovení § 27 odst. 3 ZoR, § 162 odst. 2 o.s.ř. Své rozhodnutí odůvodnil tím, že obvinění ze zneužívání nezl. je závažný důvod pro přerušení styku, výslech soudní znalkyně neobjevil žádné známky nabádání nebo ovlivňování nezl. dítěte. Je si vědom, že přerušování styku je velký zásah do rodičovských práv, ale jsou zde zákonné předpoklady k tomuto přerušování.

Otec, i když zvažoval podání odvolání do rozhodnutí soudu prvního stupně, toto neučil.

Asi po dvou měsících od tohoto rozhodnutí byl soudu doručen návrh otce na obnovení styku otce s nezl. dítětem. Ve zdůvodnění bylo uvedeno, že Obvodní státní zastupitelství pro Prahu 4 podalo návrh na znovupřehodnocení tohoto případu, když

posudky vypracované na otce nezl. 2 nezávislými znalkyněmi, se značně lišily v podstatných skutečnostech a je nutnost vypracování revizního znaleckého posudku.

V současné době běží řízení o obnovení styku nezl. o otcem, kdy se čeká na nové znalecké posudky, které vyvrátí nebo potvrdí zneužívání nezl. dítěte otcem.

Komentář:

Jako v každých případech zneužívání je velmi těžké zjistit na které straně stojí pravda. Tvzení nezl. dítěte je podloženo psychologickými vyšetřeními, ovšem ani v případě otce se znalci nemohou shodnout, zda je zneužívání schopen či ne. Je správné, že matka podala návrh na zrušení styku, neboť se jednalo o případné vážné ohrožení výchovy nezl. dítěte, ovšem je také pravdou, že matka již od počátku celého řízení byla značně proti, aby se otec s nezl. dítětem vídal. Soud měl v tomto případě těžké rozhodování, neboť do celé věci vidí, stejně jako v ostatních případech, pouze prostřednictvím zpráv, sdělení rodičů a opatrovníka. Proto je v těchto řízeních právě velmi důležitá činnost nestranného opatrovníka, který s rodinou úzce spolupracuje, navštěvuje domácnosti rodičů, dokáže poznat pokud se v rodinách dějí nějaké „nepravosti“. Celé řízení trvá již velmi dlouho, ovšem bez viny soudu. První dvě řízení byly vcelku běžné délky, neboť rodiče byli schopni mezi sebou komunikovat, byli schopni se dohodnout na běžných záležitostech. Poslední řízení má zcela jiný průběh, neboť se jedná o podezření na velmi závažný zločin. Celé řízení bylo protahováno hlavně díky neustálé potřebě nových zpráv o průběhu šetření ve věci zneužívání. I když je dána nějaká lhůta k podání potřebných zpráv k provedení důkazů, díky laxnosti jsou tyto zprávy podávány pozdě, v horších případech až po několikatém vyžádání. Celé řízení se tedy díky tomuto neúměrně protahuje.

4.2.6 Právní úkon

Rodiče požádali soud o ustanovení opatrovníka nezl. s tím, že za otec nezl. má v úmyslu darovat nezl. dítěti obytnou budovu, na této bude zřízeno věcné břemeno, žádají o schválení jimi navrhovaného opatrovníka, který podepíše za nezl. dítě darovací

smlouvu a smlouvu o zřízení věcného břemene. Oba rodiče tento návrh podepsali a souhlasili s ním, souhlas také navržený opatrovník. Dále doložili výpis z kat. nemovitostí.

Postup soudu:

Soudce vydal usnesení, kterým byl navržený opatrovník ustanoven. Postup byl dle ustanovení § 37 odst. 2 ZoR.

Po 10-ti dne od vydání usnesení přišlo oznámení rodičům o tom, že pošta nemůže vydat usnesení opatrovnici, neboť je uvedeno na obálce špatné rodné číslo opatrovníka. Po opravě rodného čísla v ISASu bylo usnesení zasláno znovu.

Po dvou měsících, ode dne vydání usnesení, byl soudu doručen návrh na schválení právního úkonu za nezl. dítě, kdy rodiče žádali o schválení smlouvy, kterou otec daroval nezl. dítěti část budovy, smlouva o darování byla podepsána opatrovníkem nezl. Jako důvod uvedli, že darem získá jejich nezl. dítě majetek, který bude sloužit jeho potřebám, nic tedy není překážkou, aby darovací smlouva byla schválena. Protože se nejedná o běžnou záležitost, musí se žádat o schválení soudu, navrhli schválení uzavření darovací smlouvy za nezl. dítě.

Soudce vydal usnesení, kterým ustanovila opatrovníka nezl. pro schválení právního úkonu a zároveň bylo nařízeno jednání.

K jednání se dostavili všichni předvolaní účastníci, práv. zástupci rodičů uvedli, že trvají na podaném návrhu, kol. opatrovník s tímto souhlasil. Po přerušení jednání byl vyhlášen tento rozsudek:

- I. Soud schvaluje za nezl. xy, nar. xy, právní úkony:
 - darovací smlouvu uzavřenou ohledně budovy č.p. 124, v části obce Kotěšov, postavené na pozemku, stav. p.č. 30 a dále pozemků stav. p.č. 31 o výměře 50m² (zastavěná plocha nádvoří), p.č. 32 o výměře 180m²

(ostatní plocha), p.č. 33 o výměře 300m² (zahradka) a p.č. 34 o výměře 5000m² (trvalý travnatý porost), vše zapsáno na LV č. 180 pro okres Beroun, obec Kotěšov, kat. území Berou, u Kat. úřadu pro Středočeský kraj, kat pracoviště Beroun, a to mezi otcem nezl. xy, nar. xy, bytem xy, a nezl. dítětem, dne 23.1.2004. .

- smlouvu o zřízení věcného břemene uzavřenou mezi rodič nezl.: paní xy, nar. xy, a panem xy, nar. xy, a nezl. xy, nar. xy, které bylo zřízeno doživotní věcné břemeno bydlení rodičům nezl. v budově č.p. 124

II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Rodiče a kol. opatrovník se vzdali práva podat odvolání do vyhlášeného rozsudku. Dáno odůvodnění.

Soud postupoval dle 179 o.s.ř., ve svém zdůvodnění uvedl, že darovací smlouvou nezl. dítě získá majetek, který bude mít zcela ke své potřebě, bude tím zajištěna jeho budoucnost.

Stejně jako v každém opatrovnickém řízení je výrok o náhradě nákladů řízení odůvodněn § 146 odst. 1 písm. a) o.s.ř.

Komentář:

Jednalo se o jednoduchý a rychlý případ. V případě nabytí nějakého majetku nezl. dítětem se vždy takovýto úkon schvaluje, neboť jde o prospěch nezl. dítěte, a to i do budoucna. Aby mohl být právní úkon týkající se nemovitostí, zapsána do Katastru nemovitostí, je potřeba, aby v rozsudku byla tato nemovitost přesně vymezena, protože jinak ji Katastr nemovitostí odmítne zapsat a musí být vydáno nové rozhodnutí, kterým se opravuje to staré. Při právním úkonech obecně soud vždy zkoumá, zda je takovýto právní úkon ku prospěchu nezl. dítěte nebo ne.

4.2.7 Přenesení místní příslušnosti

Matka podala návrh na úprava poměrů nezl. a vydání PO. Ve svém návrhu uvedla své trvalé bydliště na Praze 4, ale k tomuto připojila dodatek, že nyní se zdržuje na jiné adrese, v obvodu jiné Městské části. Popsala své poměry, poměry nezl. dítěte a otce, uvedla, že otec ji fyzicky napadal, proto odešla z jejího trvalého bydliště, skrývá se. Otec na výživu nezl. nepřispívá, navrhla vydání PO na jehož základě by otec musel platit výživné stanovené soudem a nezl.dítě by bylo svěřeno do její výchovy. Navrhla také vydání stejného rozsudku.

Postup soudu:

Soudce po prozkoumání návrhu zjistil, že faktické místo pobytu nezl. dítěte je jiné než v obvodu Městské části Praha 4, proto jejímu návrhu nemohl vyhovět a přenesl usnesením svou místní příslušnost na soud, který je místně příslušný faktickému bydlišti nezl. dítěte.

Usnesení znělo takto:

- I. Soud přenáší svou místní příslušnost na Obvodní soud pro Prahu 5.
- II. Opatrovníkem pro přenesení příslušnosti se ustanovuje Městská část Praha 5.
- III. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodněno, dáno poučení o opravném prostředku. Soud postupoval dle § 88 písm. c o.s.ř. a dále § 105 odst. 1,2 o.s.ř.

Komentář:

Přenesení místní příslušnosti je velmi běžnou záležitostí. Mnozí rodiče totiž nevědí, že má rozhodovat ten soud, v jehož obvodu fakticky nezl. dítě bydlí. Jedná se o běžný úkon, jenž ovšem zbytečně prodlužuje řízení ve věci podaného návrhu. Příslušnost se přenáší z toho důvodu, aby bylo rozhodováno tam, kde má soud lepší

předpoklady o zjištění celého stavu věci. Pro přenesení se vždy ustanovuje ta Městská část nebo obvod, pod které bydliště nezl. dítěte spadá.

Další možností pro přenesení příslušnosti je také to, že i když rodiče podají návrh v místě faktického bydliště nezl. dítěte, soud zjistí nebo rodiče sami uvedou, že již bylo rozhodováno ve věci, a to zcela jiným soudem. Proto se také musí přenést příslušnost, neboť na každé dítě, jak již bylo zmíněno, je veden pouze jeden jediný spis. Po přenesení na jiný soud jej tento přeneše zpátky na soud, co prve rozhodoval ve věci s odůvodněním, že zde má nezl. dítě faktické bydliště.

V obou případech se jedná o zbytečné protahování celého řízení. Trvá delší dobu, než se celé záležitosti vyřídí, musí se čekat nejen na navrácení doručenek, ale také 15 dnů na možné odvolání, což zase není tak zcela výjimečné, a také nějakou dobu trvá, než spis přijde příslušnému soudu.

V těchto případech by pomohla větší informovanost rodičů, kam přesně mají podávat své návrhy.

4.2.8 Úprava poměrů před i po rozvodu se střídavou výchovou

Otec podal návrh na úpravu poměrů nezl. dítěte s tím, že oba rodiče mají velmi dobrý vztah k nezl. a i nezl. má velmi dobrý vztah k oběma rodičům, oba rodiče zajišťují péči o dceru, oba mají dobrý plat. Rodiče mají dohodu o střídavé výchově, i když tato není v písemné formě. Navrhli vydat rozsudek, kde bude nezl. dítě svěřeno do střídavé výchově.

Postup soudu:

Soudce ustanovil opatrovníka, otce, jako navrhovatele, vyzval k doložení návrhu na rozvod, kopii daň. přiznání a matce uložil doložit kopii daň. přiznání. Kol. opatrovníka požádal o aktuální zprávu o poměrech nezl. dítěte, dále požádal o pohovor s nezl. dítětem k otázce jeho další výchovy, neboť bylo dost staré, aby se již umělo vyjádřit k tomu co chce a nařídil jednání.

2 dny před nařízeným jednáním byla doručena soudu žádost o odročení žádosti práv. zástupce matky, která převzala případ pozdě a neměla čas se s ním seznámit, dále ve stejném času jako jednání měla kolizi, což doložila kopií předvolání. Protože by se účastníci nestačili odvolat z jednání včas písemně, telefonicky a e-mailem byli seznámeni se žádostí práv. zástupce matky, vyhovění její žádost o odročení a novém termínu jednání.

Matka podala vyjádření k návrhu otce, kdy uvedla, že se společnou péčí nesouhlasí, žalobce jí vnucuje své požadavky, a to i fyzicky. Uvedla, že jejich vztah nelze obnovit, nejsou schopni se spolu dohodnout, neváží si ji, otec se neumí o dceru postarat, chce aby mu matka nezl. chodila vařit, prát, uklízet, a sloužila mu. Žádala o svěření nezl. dítěte do své výlučné péče, otcí stanovit výživné a navrhla běžnou úpravu styku.

Při nařízeném jednání otec trval na svém návrhu. Matka s tímto nesouhlasila a odkázala na své písemné vyjádření. Opatrovník se návrhu z počátku nevyjádřil. Soud přečetl důkazy.

Soud se také pokusil o smír mezi účastníky a navrhl, zda by rodiče neuvažovali o rodinné terapii. K tomu rodiče uvedli, že na rodinné terapii již byli několikrát, avšak tato nepomohla.

Po výslechu otce nezl. k jejich osobním poměrům, k poměrům nezl. dítě, vyjádření obou rodičů nezl.

Protože soudu nestačil nařízený čas na jednání, byl výslech matky a doplnění odkazování odložen na další termín. A zároveň bylo soudem konstatováno, že v mezidobí budou vyžádány zprávy od příslušných organizací navržených k důkazu.

Před dalším jednáním soud dostal vyjádření otce k návrhu matky, kdy uvedl, že matka uvádí nepravdivé věci, výchovu a výživu zajišťuje převážně on, ale stejně chce společnou péči, uvedl, že matka souhlasila se střídavou péčí slovně.

Při dalším jednání se nedostavila práv. zástupkyně otce, otec chtěl na ní počkat a požadoval přerušování řízení. Soud otcí oznámil, že může čekat vevnitř a jednání nebude

přerušeno, nato otec odešel ze soudní sítě s tím, že na svou zástupkyni bude čekat venku. Po příchodu práv. zástupce otce se otec sám dostavil znovu do jednací síně, kde byl poučen o tom, že pokud se toto bude opakovat bude mu uložena pořádková pokuta. Práv. zástupkyně otce navrhl, že se pokusí s matkou nezl. a jejím práv. zástupce o mimosoudní jednání rodičů. I když matka uvedla, že toto k ničemu nebude, souhlasila s jednáním. Soud dal účastníkům šanci k mimosoudnímu jednání přerušením řízení na 20 minut.

Po návratu do jednací síně a přečtení důkazu bylo jednání znovu odročeno z nedostatku času.

Při dalším jednání rodiče uvedli, že se pokoušeli o mimosoudní jednání, matka však chce být nejdříve vyslechnuta a pak se teprve vyjádří k mimosoudní dohodě.

Po výslechu matky a otce ke svým poměrům, matka se vyjádřila také k mimosoudnímu jednání, kdy uvedla, že se dohodu nepodařilo uzavřít, nadále chce svěřením nezl. dítěte do své péče a i nezl. dítě chce být v její péči, bylo soudem konstatováno, že bude soudem proveden výslech nezl. dítěte k tomu co opravdu chce.

Nezl. dítě při pohovoru před soudem uvedla, že víc chce společnou výchovu, dále se vyjádřila k tomu, kdo se o ní stará, jak tráví svůj čas a nadále k dalším skutečnostem potřebným pro rozhodování soudu.

Po dalším jednání mezi rodiči se tito dohodli na střídavé výchovy a i na výši výživného. V závěrečných návrzích účastníci požádali o schválení dohody rodičů. Soud vynesl tento rozsudek:

- I. Soud schvaluje dohodu rodičů o výchově nezl. xy, nar. xy, pro dobu před a po rozvodu manželství rodičů tohoto znění:
 - nezl. se svěřuje počínaje dnem 1.12.2008 do střídavé výchovy rodičů, a to po 14 dech vždy počínaje od neděle 19:00 hod. do pondělí následujícího po 14 dnech, kdy bude nezl. předána do školního zařízení
 - po dobu hlavních letních prázdnin bude nezl. v měsíci červenci od posledního dne školní docházky od 19:00 hod. do 15.7. 19:00 hod. v péči matky, a od 15.7. 19:00 hod. do 31.8. 19:00 hod. v péči otce

- v měsíci srpnu platí běžný režim střídavé výchovy
 - o jarní prázdninách v sudém roce v péči matky, a to od posledního dne školní docházky do prvního dne školní docházky po ukončení jarních prázdnin, kdy bude nezl. dítě předáno do školního zařízení
 - o jarní prázdninách v sudém roce v péči otce, a to od posledního dne školní docházky do prvního dne školní docházky po ukončení jarních prázdnin, kdy bude nezl. dítě předáno do školního zařízení
 - o vánočních prázdninách v lichém roce od posledního dne školní docházky do 25.12. 19:00 hod. v péči otce a od 25.12. 19:00 hod. v péči matky
 - o vánočních prázdninách v sudém roce od posledního dne školní docházky do 25.12. 19:00 hod. v péči matky a od 25.12. 19:00 hod. v péči otce
 - o velikonočních od posledního dne školní docházky od 19:00 hod. do posledního dne velikonočních prázdnin, kdy bude nezl. předána do školního zařízení v lichém roce v péči matky a v sudém roce v péči otce
- K převzetí a předání nezl. bude přebírajícím rodiče, vyjma předání do školního zařízení, docházet před bydlištěm rodiče nezl., který nezl. předává

- II. Otec je povinen přispívat na výživu nezl. částkou 10.000,- Kč měsíčně, splatnou vždy do každého 15. dne v měsíci předem k rukám matky počínaje od 1.2.2009.
- III. Tato úprava výživného platí i pro dobu po rozvodu manželství rodičů.
- IV. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Soud postupoval podle ustanovení § 26 odst. 1,2,3 ZoR, § 50 odst. 2 ZoR, § 96 odst. 1 ZoR. Soud zdůvodnil své rozhodnutí tím, že nezl. dítě samo uvedlo, že chce střídavou péči, má za to, že dohoda je v zájmu nezl. dítěte, dále uvedl, že výživné v takové částce, která byla stanovena, je odůvodněné vzhledem k možnostem rodičů.

Po doručení tohoto rozhodnutí matka podala v zákonné lhůtě odvolání, a to s ohledem na důvody, kdy opatrovník navrhoval větší výživné než bylo stanoveno,

neboť otec má takový majetek, který mu zaručuje platit vyšší výživné. Matka takovýto majetek nemá, otec ji donutil ke zúžení SJM, nemá tedy takové prostředky na úhradu potřeb nezl. dítěte. Dále uvedla, že i když měla finančně velmi zajímavé nabídky do zahraničí, nevzala je kvůli dceři. Navrhla zvýšit výživné na částku požadovanou na začátku řízení.

Po vypravení tohoto odvolání bylo soudu doručeno odvolání otce, který se odvolal do stanovené výživného, navrhl stanovit výživné nižší, neboť stanovené výživné bude použito nejen na potřeby dcery, ale také ke splátkám závazků matky.

I toto odvolání bylo doručeno ostatním účastníkům spolu s výzvou k vyjádření.

Tento případ bude dále pokračovat, soud již spis odeslal k Městskému soudu a bude čekat na jeho vyjádření ve věci.

Komentář:

Již od počátku tohoto případu bylo jasné, že nepůjde jen tak o lehkou záležitost. Rodiče se spolu nebyli schopni dohodnout ani o nejběžnějších věcech týkající se nezl. dítěte a komunikovali spolu pouze přes své práv. zástupce. Protože se jednalo o návrh na střídavou výchovu s níž samo nezl. dítě souhlasilo, bylo nutné oba rodiče přimět ke smíru. Stejně problematikou jako návrh na střídavou výchovu se stala výše výživného, kdy matka uváděla, že nemá dostatečně vysoké příjmy, má dluhy kvůli tomu, že si musela vzít hypotéku na bydlení, otec má dostatečně vysoké příjmy, aby mohl platit vysoké výživné. Otec se bránil tvrzením, že jeho příjmy jsou sice vysoké, ale matka by část navrhovaného výživného použila na splacení svých dluhů a k tomu přeci výživné neslouží. Je smutnou skutečností, že tito rodiče nebrali ohled na přání svého jediného dítěte, které si přálo mít oba rodiče, navíc jak bylo opatrovníkem zjištěno, střídavá výchova již v jejich vztahu fungovala po dobu 2 let. Uvidí se, jak se Městský soud k celému tomuto případu vyjádří. Avšak důkazy byly provedeny s mimořádnou péčí vzhledem k předmětu případu.

V případech, kdy je podezření, že jeden z rodičů nebo oba, užívají návykové látky, nadměrně užívají alkoholické nápoje, je podezření na duševní chorobu nebo např. na sexuální úchylku, se vypracovávají znalecké posudky z toho oboru, kam spadá ten který případ. Znalecké posudky se zadávají soudně ustanoveným znalecům, kteří mají za úkon vyšetřit zda se jedná o výmysl či ne a takto pomáhají soudci rozhodovat.

5. Závěr

Rodinné právo jako takové má významné postavení v právním systému ČR a ovlivňuje životy každého z nás. Významnou částí se dotýká životu nezl. dětí, neboť upravuje jejich práva ve vztahu k rodičům i ke svému okolí. Protože nezl. děti nemají způsobilost k právním úkonům, musí jejich zájmy zastupovat někdo jiný, někdo nezávislý, protože se může stát, že třeba ač s nejlepšími ohnuty, je postupováno proti zájmům nezl. dětí.

K zastupování oprávněných požadavků nezl. dětí slouží opatrovnické soudy. V případech opatrovnických soudů nezáleží jen na znalosti předepsaných paragrafů, ale především na dobrém poznání případů z hlediska soudce, protože jeho rozhodnutí může nenávratně změnit životy všech účastníků řízení. V jediném okamžiku může jeden z rodičů být omezen na jeho právech k nezl. dítě a v těch nejextrémnějších případech může zcela o tyto práva přijít. Je tedy extrémně důležité, aby tyto soudy se především pokoušely o smír mezi rodiči, aby dobře spolupracovali s opatrovníkem nezl. dětí v podobě Městských částí nebo Úřadů, aby dbaly na přání nejen rodičů, ale také samotných nezl. dětí, které dokáží také vyjádřit svůj názor. Je velmi často kladenou otázkou, od jakého věku jsou nezl. děti schopny vyjádřit svůj názor. V praxi se nejvíce osvědčil věku okolo 9 let a výše. V tomto věku je již nezl. dítě schopno povědět co samo chce, jak by si svoji budoucnost představovalo. Avšak ve většině případů se pohovory s nezl. dětmi konají na OSPOD za přítomnosti sociálních pracovníků a jen v případech, kdy soud si je jistý, že neuškodí nezl. dítěti, jednání před soudem pro něj nebude zátěží, nařídí slyšení nezl. dítěte v jednací síni a i v takovýchto případech se snaží nezl. dítěti co nejvíce ulehčit jeho výpověď.

Na praktických případech byl předveden postup soudu v různých možných situacích vyskytujících se v opatrovnickém řízení. Na těchto je dobře vidět, jaké všemožné úkony jsou potřeba udělat, aby vůbec bylo nařízeno jednání, o co v samotném jednání jde, jaké mají možnosti účastníci řízení. I když je soud odkázán na zákonné postupy, toto mu ovšem nebrání v tom jak posoudí předložené důkazy, které důkazy připustí a

kteře ne, jakou váhu dá účastníkům řízení. Soudce musí mít vždy na zřeteli především zájem nezł. dítěte a nikoho jiného.

Mnohým soudům, opatrovnickým nevyjímaje, se vytýká jejich pomalost, laxnost v rozhodování, jsou obviňováni lidé, že celý postup zpomalují. Je pravdou, že v některých případech za pomalost může samotný soud, avšak zase lidé, kteří nevidí do jeho práce, netuší jak dlouho může cestovat návrh z podatelny do příslušného oddělení. Je to tedy spíše samotným postupem soudu než lidských faktorem. Všechny soudy by potřebovaly zpřehlednit i zrychlit přesuny mezi odděleními, zjednodušit své postupy. Jak výše zmíněno, přednášení působnosti je jedním z důvodů proč se řízení protahuje, bylo by jednodušší, aby existoval např. centrální registr všech spisů, kde by se dalo vyhledat, zda již spis na nezł. dítě existuje či ne a kdo jej vede, ovšem na toto by zase byly potřeba zdroje, které bohužel česká justice má pomálu.

Ve většině případů jsou však samotní účastníci tím faktorem, kdo protahují průběh řízení. Ať již se jedná o jejich neznalost nebo neochotu zjistit si příslušné věci, což v době moderní technologie není vůbec těžké, je vina na jejich straně. Vina účastníků je také v tom, že neustále nacházejí nové důvody k protahování řízení. Myslí si, že čím více budou protahovat řízení, tím méně bude toho druhého z rodičů řízení bavit a nakonec přistoupí na návrh druhé strany.

V případech protahování ze strany účastníků je těžké určit zda to ten který účastník dělá naschvál či ne, např. v případech, kdy jeden z rodičů je dlouhodobě nemocný a ten druhý tvrdí, že mu nic není, jen má známého doktora, který nemocněnou vždy napíše, má soud svázané ruce, neboť věří spíše písemným důkazům než obyčejné tvrzení.

Tato práce se pokusila poodkrýt a přiblížit z lidštějšího hlediska práci opatrovnických soudů a objasnit skutečnosti vedoucí ke zbytečnému protahování jednání.

6. Seznam literatury

- [1] BUREŠ, Jaroslav; KRČMÁŘ, Zdeněk; a kolektiv. *Občanský soudní řád:Komentář*. I. díl. 7. vyd. Praha: C.H.BECK, 2006. 1042 s. ISBN 80-7179-378-7.
- [2] BUREŠ, Jaroslav; KRČMÁŘ, Zdeněk; a kolektiv. *Občanský soudní řád:Komentář*. II díl. 7. vyd. Praha: C.H.BECK, 2006. 1046 s. ISBN 80-7179-378-7.
- [3] HOLUB, Milan JUDr. ; NOVÁ, Hana JUDr.. *Zákon o rodině a předpisy související*. 4. vyd. Praha: Linde Praha, a.s.- právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořinkové a Jana Tuláčka, 2000, 717 s. ISBN 80-7201-209-6.
- [4] HRUŠÁKOVÁ, Milana, a kolektiv. *Zákon o rodině: Komentář*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2005. 478 s. ISBN 80-7179-912-2.
- [5] KOCOUREK, Jiří; ZÁRUBA, Jan. *Zákon o soudech a soudcích; Zákon o státní zastupitelství: Komentář*. 2 doplněné a přepracované vyd. Praha: C.H.BECK, 2004. 606 s. ISBN 80-7179-761-8.
- [6] LORTIE, Serge; POLANSKI, Margaux; SOTOLÁŘ, Alexandr; VÁLKOVÁ, Helana. *Soudnictví pro mladistvé*. svazek 59. Institut Ministerstva spravedlnosti České republiky pro další vzdělávání soudců a státní zástupců a Ministerstvo spravedlnosti Kanady, 2000. 319 s. ISBN 80-902656-1-8.
- [7] NOVÁ, Hana JUDr.; TĚŽKÁ, Olga JUDr. *Vyživovací povinnost*. 1. vyd. Praha: Linde Praha, a.s.- právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořinkové a Jana Tuláčka, 1995, 225 s. ISBN 80-85647-84-2.

- [8] *Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví* [online]. Ministerstvo spravedlnosti ČR, c 2003 -2009 [cit. 2009-03-29]. Dostupný z www:
http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411/_s.155/701?PC_8411_number1=218/2003&PC_8411_l=218/2003&PC_8411_ps=10#10821.
- [9] *Zákon č. 94/1963 Sb. o rodině* [online]. Arnet On Line, a.s. c 2004-2009 [cit. 2009-03-29]. Dostupný z www:
<http://www.zakonycr.cz/seznamy/094-1963-Sb-zakon-o-rodine.html>
- [10] *Zákon č. 41/2009 Sb. o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím trestního zákoníku.* [online]. © epravo.cz, a.s. 1999-2009, ISSN 1213-189X. [cit. 2009-03-29]. Dostupný z www:
<http://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/zakon-ze-dne-8-ledna-2009-o-zmene-nekterych-zakonu-v-souvislosti-s-prijetim-trestniho-zakoniku-17002.html>.
- [11] *Zákon č. 37/1991 Sb. o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy.* [online]. Ministerstvo spravedlnosti ČR, c 2003 -2009 [cit. 2009-03-29]. Dostupný z www:
http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411/_s.155/701?PC_8411_number1=37/1992&PC_8411_l=37/1992&PC_8411_ps=10#10821
- [12] *(1/2002 MS) Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 3. prosince 2001, č. j. 505/2001–Org, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy.* Ministerstvo spravedlnosti ČR, včetně novelizace ze dne 9.1.2009

7. Přílohy

1) vzor osř 091 - usn. o ustanovení opatrovníka

Jednací číslo: **14 Nc 2568/2009**

U S N E S E N Í

Obvodní soud pro Prahu 4 rozhodl Mgr. xy, jako samosoudkyní
ve věci péče o nezletilého (nezletilou, nezletilé)

1. nezl. xy, nar. xy, bytem Praha 4

dítěte (dětí) rodičů

1. Paní xy, nar. xy

bytem

2. Pan xy, nar. xy

bytem

t a k t o :

Soud podle § 37 odst. 2 zákona o rodině ustanovuje opatrovníka: **Městská část Praha 11**

k zastupování v řízení o **úprava poměrů**, vedeném u Obvodní soud pro Prahu 4 pod sp.
zn. 14 Nc 2568/2009

P o u ě n í : Proti tomuto usnesení je možno podat odvolání do 15 dnů ode dne jeho doručení
k Městský soud v Praze prostřednictvím podepsaného soudu.

V Praze dne 14. dubna 2009

Mgr. xy, v.r.
soudkyně

Za správnost vyhotovení:
Silvie Nosková

2) vzor osř 111a – dotaz na příjmy účastníků

Spisová značka: **14 Nc 2568/2009**

(zaměstnavatel)

Ve věci péče o

nezl. xy, nar. xy

- úprava poměrů

žádá podepsaný soud, abyste mu sdělil(i) do **12 dnů** výši mzdy (platu), výši dalších příjmů a výši srážek ze mzdy (platu) za období posledních **12 měsíců**

Vašeho zaměstnance **Paní xy,** nar.**xy**
bytem v **xy**

Zprávu o výši mzdy (platu), výši dalších příjmů a výši srážek ze mzdy (platu) za stanovené období uveďte v potvrzení, které pravdivě vyplňte a ve stanovené lhůtě zašlete podepsanému soudu.

Požadovanou zprávu jste povinen (povinni) podat soudu bezplatně (bez nároku na odměnu). Vzniknou-li Vám v souvislosti s podáním zprávy hotové výdaje, musíte nárok na jejich náhradu uplatnit u soudu nejpozději do tří dnů ode dne podání zprávy nebo ode dne, kdy Vám bude oznámeno, že Vaší zprávy není třeba, jinak zaniká.

V Praze dne 14.04.2009

Mgr. xy, vr.
soudkyně

Za správnost vyhotovení: Silvie Nosková

Vysvětlivky:

1. Před počet neodpracovaných dnů uveďte: N (nemoc), D (dovolená), A (jiná omluvená absence), Z (neomluvená absence).
2. Uveďte všechna další peněžitá i nepeněžitá plnění poskytovaná zaměstnavatelem zaměstnanci za vykonanou práci, podléhající dani z příjmů fyzických osob.
3. Jedná se o hrubou mzdu (plat), která je poskytována za delší období než jeden měsíc (za kalendářní čtvrtletí, pololetí, rok).
4. Uveďte druh a výši náhrad podle zákona č. 119/1992 Sb., o cestovních náhradách, ve znění pozdějších předpisů., nepodléhající dani z příjmů fyzických osob.
5. Uveďte všechna další peněžitá i nepeněžitá plnění (naturální požitky) poskytovaná nebo vyplácená zaměstnavatelem zaměstnanci mimo mzdu, nepodléhající dani z příjmů fyzických osob.
6. Uveďte druh a výši všech dalších srážek ze mzdy; při výkonu rozhodnutí uveďte soud, soudního exekutora nebo správní úřad, který výkon rozhodnutí nařídil, a číslo jednací.

Údaje, které nelze umístit do shora uvedeného potvrzení, a případné doplňující údaje a vysvětlení uveďte v příloze, kterou připojte k potvrzení.

3) vzor osř 017 – předvolání účastníka k jednání

Spisová značka: **14 Nc 23568/2008**

(adresát)

PŘEDVOLÁNÍ

Ve věci péče o **nezl. xy, nar. xy**

- úprava poměrů

se nařizuje jednání

**na den 14.04.2009 v 09:00 hod.
V místnosti č. 2.321 (2. patro - č. dv. 321).**

K nařízenému jednání jste povinen (povinna) se dostavit v určenou dobu. Nedostavíte-li se a ani včas nepožádáte z důležitého důvodu o odročení jednání (o důvodnosti žádosti o odročení jednání rozhoduje soud), může Vám být uložena pořádková pokuta až do výše 50 000,- Kč, může být nařízeno Vaše předvedení k soudu a může Vám být uloženo zaplatit ostatním účastníkům náhradu nákladů řízení, které jim vznikly v důsledku toho, že jste se nedostavil(a) k jednání.

K jednání s sebou přineste toto předvolání a svůj občanský průkaz, popřípadě jiný průkaz totožnosti.

Jste-li zaměstnán(a), oznamte svému zaměstnavateli, že jste předvolán(a). Máte právo, aby Vám zaměstnavatel poskytl na dobu účasti při jednání soudu pracovní volno bez náhrady mzdy.

Soud Vám ukládá, abyste při jednání předložil(a) tyto listiny:

- lékařskou zprávu nezl. dítěte

V Praze dne 14. dubna 2009

Mgr. xy, v.r.
samosoudce

Za správnost vyhotovení:
Silvie Nosková

P o u č e n í : Jako účastník řízení máte právo se vyjádřit k osobám soudců a přísedících, kteří mají podle rozvrhu práce věc projednat a rozhodnout. Rozvrh práce každého soudu je veřejně přístupný; každý má právo do něho u soudu nahlédnout a učinit si z něj výpisy nebo opisy.

Jako účastník řízení můžete požadovat náhradu nákladů, které Vám v řízení vzniknou, zejména hotové výdaje (včetně soudního poplatku), ušlý výdělek, náklady důkazů a odměnu za zastupování advokátem nebo notářem. O náhradě nákladů řízení rozhodne soud v rozhodnutí, kterým se u něj řízení končí. Budete-li žádat náhradu ušlého

výdělku, místního přepravného a jízdného, postupujte podle poučení uvedeného na rubu předvolání.

- I. Jste-li v pracovním poměru nebo v poměru obdobném pracovnímu poměru a budete-li žádat v rámci náhrady nákladů řízení náhradu ušlého výdělku za dobu účasti u soudu, nechte si na tomto předvolání potvrdit průměrný hodinový výdělek.

Potvrzení zaměstnavatele

Potvrzují, že předvolaný(á) _____
má průměrný hrubý hodinový výdělek ve výši _____ Kč. Jeho (Její) pracovní doba v den
předvolání je od _____ do _____ na pracovišti v _____
Ušlý výdělek mu (jí) bude sražen ze mzdy (platu).
V _____ dne _____
_____ razítko a podpis

- II. Jste-li výdělečně činný(á) jinak než v pracovním poměru nebo v poměru obdobném pracovnímu poměru a budete-li žádat v rámci náhrady nákladů řízení náhradu ušlého výdělku za dobu účasti u soudu, předložte poslední pravomocný platební výměr orgánu vykonávajícího správu daně, jenž předchází dni, za který budete náhradu ušlého výdělku požadovat.
- III. Budete-li žádat v rámci náhrady nákladů řízení náhradu místního přepravného, předložte jízdenku z hromadného veřejného dopravního prostředku.
- IV. Jestliže bydlíte, pracujete nebo se dočasně zdržujete v jiném místě, než kam jste předvolán(a), a budete-li žádat v rámci náhrady nákladů řízení náhradu přepravného, předložte jízdenku z hromadného veřejného dopravního prostředku; v případě, že jste použil(a) k cestě vlastní motorové vozidlo, můžete požadovat náhradu jízdného podle právních předpisů o cestovních náhradách.

4) vzor osř 001 a - protokol o jednání

14 Nc 2684/2009

PROTOKOL O JEDNÁNÍ před soudem prvního stupně

Obvodní soud pro Prahu 4 odd. 14 NC

dne: **12.08.2008**

Věc: nezl. xy, nar. xy

- úprava poměrů

Přítomni od soudu:

Předseda senátu (samosoudce): **Mgr. Pavla Schütznerová**

Zapisovatel: **Silvie Nosková**

K jednání se dostavili:

- 1) matka osobně, totožnost dle OP č.
- 2) otec osobně, totožnost dle OP č.
- 3) za kol. opatrovníka MČ Praha 4

Jednání zahájeno v **08:30**

Matka nezl. přednáší návrh shodně jako v písemném vyhovení.

Otec nezl.

Kol. opatrovník prozatím bez vyjádření.

Konstatováno poslední rozhodnutí týkající se nezl., a to rozsudek zdejšího soudu ze dne 21.4.2004, č.j. 0 P 368/99-64.

K důkazu se čte:

-

Účastníci bez bližšího vyjádření ke čteným listinám.

Přistoupeno k výsledku matky, která po poučení dle § 131 o.s.ř. k věci uvádí: poučení jsem rozuměla vypovídat budu.

Výslech matky bez dalších dotazů ukončen.

Přistoupeno k výsledku otce, který po poučení dle § 131 o.s.ř. k věci uvádí: poučení jsem rozuměl, vypovídat budu.

Výslech otce bez dalších dotazů ukončen.

Účastníci bez dalších důkazních návrhů.

Matka nezl. v závěrečném návrhu uvádí, že

Otec nezl. v závěrečném návrhu uvádí, že

Kol. opatrovník v závěrečném návrhu uvádí, že

Po přerušení jednání vyhlášen tento **r o z s u d e k:**

I. Nezl. xy, nar. xy, ...

II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodněno, dáno poučení o opravném prostředku.

Rodiče a kol. opatrovník se vzdávají práva podat odvolání do vyhlášeného rozsudku.

5) vzor osř 063 – hlášení o osvojení nezl. dítěte

Spisová značka: **14 Nc 24545/2009**

Úřad městské části Praha 4

(matriční úřad)

Za účelem zápisu do knihy narození oznamujeme, že pravomocným rozsudkem
Obvodní soud pro Prahu 4
ze dne **09.01.2007** č.j. **14 Nc 24545/2009** bylo rozhodnuto o

osvojení

nezletilého (nezletilé) **xy**

narozeného (narozené) **xy**

rodné číslo **xy**

místo narození **Praha 2 – Nové Město**

jehož (jejíž) narození bylo zapsáno v knize narození Vašeho matričního úřadu ve svazku
I/2545, roč. 2001, strana/list 895, poř. č. 4564

*) Osvojitelem dítěte je:

Jméno (jména)

Příjmení

Rodné příjmení

Datum narození

Místo narození:

okres (stát)

Rodné číslo

Státní občanství:

Trvalé bydliště

okres

Praha

~~*) Osvojitelkou dítěte je:~~

Jméno (jména)

Příjmení

Rodné příjmení

Datum narození

Místo narození:

okres (stát)

Rodné číslo

Státní občanství:

Trvalé bydliště

okres

jehož (jejíž) narození bylo zapsáno v knize narození Vašeho matričního úřadu

Dítě bude mít nadále
příjmení:

Osvojení bylo vysloveno jako nezrušitelné a osvojitel proto bude zapsán v matrice
jako rodič dítěte.

V Praze dne 05.03.2007

Mgr. xy, v.r.
soudkyně
.....

Za správnost vyhotovení: Silvie Nosková